

Premiepensionen

Pensionsspararna och pensionärerna 2017

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Sammanfattning	i
Inledning.....	1
Premiepensionssystemet i siffror	3
Flöden i premiepensionssystemet.....	3
Utvecklingen på de finansiella marknaderna	5
Fondrörelsen.....	6
Pensionsspararna	10
Behållning och fördelning av kapitalet.....	10
Värdeutveckling för pensionsspararna	16
Värdeutveckling för pensionsspararna under 2017	16
Värdeutveckling för pensionsspararna sedan start.....	19
Värdeutveckling för kvinnor och män sedan start.....	20
Värdeutvecklingen efter på inträdesår	23
Värdeutveckling per län.....	27
Val av portfölj.....	28
De mest valda fonderna	28
Tillgångsallokering.....	32
Pensionsspararnas aktivitet	36
Fondbyten via blankett minskade under 2017.....	38
Avgifter och rabatter	39
Pensionsprognos.....	43
Pensionärerna	46
Behållning och fördelning av kapitalet.....	46
Pensionärernas behållning	46
Värdeutveckling för pensionärerna	49
Värdeutvecklingen för pensionärerna under 2017	49
Värdeutveckling för pensionärerna sedan start.....	51
Pensionärernas aktivitet	54
Andel med egen portfölj respektive AP7 Såfa	54
Antal fondbyten efter inträdesåret.....	54
Pensionsuttagen	56
SL-pensionärer?	60
Bilagor.....	60
Bilaga 1 Data	60
Bilaga 2 Avkastningsmått	62
Bilaga 3 Marknadsvärde, internränta.....	65

Sammanfattning

För pensionsspararna och pensionärerna inom premiepensionen blev 2017 åter ett mycket bra år. Fonderna inom premiepensionen hade i genomsnitt en värdeutveckling på plus 12,6 procent. Bäst värdeutveckling hade pensionssparare som hade valt att placera sitt pensionskapital i någon av fondkategorierna Kina, Indien och Nya marknader. Sämst värdeutveckling hade kategori Ryssland. Det är sjätte året i rad som premiepensionen utvecklats positivt och det har inneburit att kapitalet inom premiepensionen har vuxit kraftigt de senaste åren.

Den genomsnittliga pensionsspararen är född 1975 och har därmed tjänat in till premiepensionen under i stort sett hela arbetslivet. En prognos¹ för den genomsnittliga pensionsspararen ger att premiepensionen blir ungefär 4 400 kronor i månaden vid 65 års ålder. Alternativ pensionsålder för en person född 1975 är 69,4 år och vid den åldern blir premiepensionen 6 400 kronor i månaden. Pensionen är uttryckt i fasta priser.

7,4 miljoner individer och 1 141 miljarder kronor i förvaltad kapital

Vid årets slut omfattade premiepensionssystemet 7,4 miljoner individer, varav 5,9 miljoner pensionssparare och 1,5 miljoner pensionärer.

Totalt förvaltad kapital uppgick 1 140,9 miljarder kronor varav 1 110,2 miljarder kronor i fondförsäkring och 30,7 miljarder kronor i traditionell försäkring.

39,5 miljarder kronor i nya pensionsrätter placerades under året och 9,1 miljarder kronor betalades ut i premiepensioner.

Värdeutveckling i fondrörelsen² +12,6 procent under 2017

Värdeutveckling i fondrörelsen blev under 2017 12,6 procent (tidsviktad). Drygt 80 procent av kapitalet i fondrörelsen är placerat i aktier och uttryckt i kronor var värdeutvecklingen 119,9 miljarder kronor.

Värdeutveckling i fondrörelsen sedan start (2000-12-13) har nominellt varit 123 procent vilket ger en årlig värdeutveckling på 4,8 procent. Real årlig värdeutveckling har varit 3,6 procent.

Pensionsspararnas värdeutveckling³ under 2017 blev 12,9 procent

Värdeutvecklingen under 2017 på pensionsspararnas konton blev 12,9 procent. För pensionssparare med AP7 Såfa blev värdeutvecklingen 14,4 och för sparare med egen portfölj blev värdeutvecklingen 11,3 procent.

Den årliga värdeutvecklingen för pensionssparare som har varit med från start med var 7,1 procent (kapitalviktad)⁴. 99 procent av spararna har haft en nominellt positiv värdeutveckling (kapitalviktad).

¹ Prognos gjord med Pensionsmyndighetens typfallsmodell.

² Värdeutvecklingen i fonderna på fondtorget.

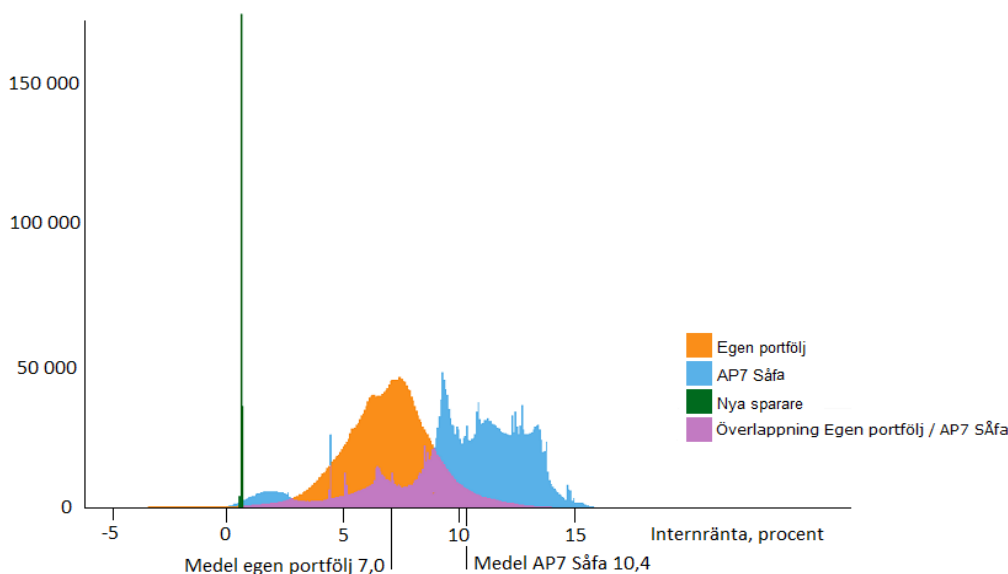
³ Värdeutveckling på pensionsspararnas konton, internränta.

⁴ Värdeutveckling för pensionssparare med inträdesår 1995.

173 400 kronor i genomsnittlig kontobehållning för pensionsspararna

Genomsnittlig kontobehållning för pensionsspararna var 173 400 kronor. En ökning med 25 200 kronor från föregående år. För pensionssparare med egen portfölj var kontobehållningen 241 200 kronor och för pensionssparare med innehav i AP7 Såfa, 109 800 kronor.

52 procent av pensionsspararna har sina pensionsmedel placerade i AP7 Såfa och deras fondkapital motsvarar 33 procent av det totala fondkapitalet i premiepensionssystemet.

Bilden visar värdeutvecklingen i procent för alla pensionssparare med inträdesår 1995 – 2016 uppdelat på pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa, egen portfölj och nya pensionssparare. I det lila området överlappar pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa varandra.

Pensionärer med fondförsäkring hade en värdeutveckling på 9,4 procent under 2017

Avkastningen på pensionärernas fondsparande var 9,4 procent under 2017. Sedan start har pensionärer med fondförsäkring haft en värdeutveckling på 6,1 procent (kapitalviktat).

Pensionärer med traditionell försäkring hade en värdeutveckling på 6,3 procent under 2017

Avkastningen för pensionärerna med traditionell förvaltning var 6,3 procent under 2017 och 5,4 procent sedan start (kapitalviktat). Värdeutvecklingen på tillgångarna i den traditionella försäkringen var 6,14 procent under 2017.

103 100 kronor i genomsnittlig kontobehållning för pensionärerna

För pensionärerna var genomsnittlig kontobehållning 103 100 kronor.

Behållningen har därmed ökat med 14 300 kronor sedan 2016. En bidragande orsak till ökningen är infasningen av det nya pensionssystemet.

80 procent av pensionärerna har fondförsäkring och av dessa har 65 procent en egen portfölj och 35 procent har placerat kapitalet i AP7 Såfa. 20 procent av alla pensionärer har sina pensionsmedel placerade i traditionell försäkring.

530 kronor i månaden i premiepension

Pensionärer kan välja att ta ut hela eller delar av pensionen från och med 61 års ålder. Nästan alla, drygt 97 procent, väljer att ta ut hel premiepension. Under 2017 uppgick pensionsutbetalningarna till dem som tar ut hel pension i genomsnitt till 530 kronor i månaden. Den högsta utbetalningen i premiepensionen under 2017 var 5 300 kronor i månaden.

Förvaltningsavgift för 2017 2,466 miljarder kronor

Förvaltningsavgiften ökade under 2017 jämfört med 2016. Avgiften efter rabatt blev 2,466 miljarder kronor jämfört 2,033 miljarder kronor under 2016. Ökningen berodde till största delen på att kapitalet under förvaltning ökade under 2017. Förvaltningsavgiften för fondrörelsen uppgick i slutet av året till i genomsnitt 0,22 procent. För fonderna på fondtorget var förvaltningsavgiften i genomsnitt 0,30 procent och avgiften för AP7 Såfa var i genomsnitt 0,10 procent.

Pensionsmyndigheten verkar för att sänka förvaltningsavgifterna för pensionsspararna. Kravet på rabatt ger i genomsnitt 0,3-0,5 procentenheter lägre avgifter. Det gör att premiepensionen blir 10-15 procent högre.

Administrativa avgiften i genomsnitt 65 kronor

Den administrativa avgiften till Pensionsmyndigheten för 2017 var 0,12 procent med ett tak på 125 kronor. Beräknad på samtliga individer i premiepensionssystemet blev den genomsnittliga avgiften 65 kronor vilket motsvarar 0,04 procent. 2016 var det genomsnittliga avgiftsuttaget 75 kronor. Totalt uppgick avgiftsuttaget till 468 (523,2) miljoner.

Totala kostnaden för pensionsspararna 2017 2,9 miljarder kronor

Den totala kostnaden för pensionsspararna summerar för 2017 till 2,9 miljarder kronor. I summan ingår förvaltningskostnad efter rabatt och kostnad för myndighetens administration av premiepensionen.

Antal fondbyten ökade med 6 procent

Under 2017 genomfördes 862 190 fondbyten, en ökning med 52 855 fondbyten jämfört med 2016. Antal pensionssparare och pensionärer som gjorde fondbyten var drygt 418 628 vilket motsvarar 5,7 procent av alla individer inom premiepensionen.

Fondbyten via blankett minskade med 90 000

För år 2017 minskade antalet fondbyten med blankett från 143 000 till 53 000, en minskning med 90 000 fondbyten motsvarande en minskning med 63 procent.

Hållbara investeringar ökade

Andel kapital i fondförsäkring som uppfyller SWESIF:s⁵ krav på hållbara investeringar fortsatte att öka under 2017. Andelen kapital ökade från 65 procent 2016 till 71 procent 2017.

⁵ SWESIF, Sveriges forum för hållbara investeringar

Inledning

Premiepensionssystemet är den fonderade delen av det allmänna ålderspensionssystemet. Vid årsskiftet 2017/2018 omfattade premiepensionssystemet 7,4 miljoner pensionssparare och pensionärer. Den fonderade delen av pensionssystemet innebär en viss riskspridning i förhållande till de risker som finns i inkomstpensionen, den innebär också – i förväntan – en något högre allmän pension.

Priset för förväntad högre avkastning är en högre risk i premiepensionen som sådan, jämfört med t.ex. risken i inkomstpensionssystemet. Med risk menar vi variation i pensionens värde. Inom premiepensionen är det möjligt för pensionssparare och pensionärer att anpassa risken i den allmänna pensionen utifrån sin egen ekonomiska situation och sina egna värderingar.

Rapporten ger en sammanfattande beskrivning av läget för pensionsspararna och pensionärerna vid slutet av 2017. Syftet med rapporten är att följa utvecklingen av premiepensionen samt pensionsspararnas och pensionärernas investeringsbeteende över tid.

Rapporten baseras i huvudsak på alla individer som omfattas av premiepensionssystemet. Avsnittet som beskriver värdeutvecklingen under 2017 är baserad på ett urval om drygt 234 000 individer, varav 187 000 är pensionssparare och 47 000 är pensionärer. Urvalet motsvarar 3 procent av alla personer i premiepensionssystemet. I bilaga 1 finns en närmare beskrivning av urvalet och data som ligger till grund för rapporten.

Om inget annat anges i rapporten är det data per den 31 december 2017 som utgör underlag till rapporten. Uppgifter som anges inom parentes avser motsvarande uppgifter för år 2016.

Rapporten presenterar i första hand statistik som rör premiepensionen vid årsskiftet 2017/18. Läsare som vill göra en prognos över sin egen pension rekommenderas att gå in på MinPension.se.

Med hjälp av Pensionsmyndighetens Typfallsmodell är det möjligt att göra prognoser för olika *typfall* på individnivå.

För prognoser som rör hela pensionssystemet finns Pensionsmyndighetens Pensionsmodellen. Med hjälp av Pensionsmodellen är det möjligt att göra långsiktiga simuleringar för hela pensionssystemet.

Modellerna finns att ladda ner här:

<https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/pensionsmodellen/pensionsmodellen>
<https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/pensionsmodellen/typfallsmodellen>

Under 2017 har Pensionsmyndigheten agerat mot vissa fondbolag. Avtalen med fondbolagen Allra Asset Management S.A. och Advisor Fondförvaltning AB har sagts upp och fonderna som förvaltas av Solidar Fonder AB var vid årsskiftet stoppade för handel.

De senare årens problem med vissa fondbolag har varit besvärande för pensionsspararna och har krävt insatser från Pensionsmyndigheten. För att komma till rätta med problemen med bristande regelefterlevnad hos vissa fondbolag och förvaltningsbolag tog Pensionsmyndigheten under 2017 fram en lista med förslag på 30 olika åtgärder. Listan presenterades för regeringen den 1 juni 2017 i rapporten "Stärkt skydd inom premiepensionen. Arbetet med lagändringar pågår nu för att kunna genomföra en del av de föreslagna åtgärderna. När åtgärderna genomförs kommer det att medföra betydande förändringar på Pensionsmyndighetens fondtorg. En analys av de kvantitativa kraven visar att uppemot 300 fonder kan komma att avslutas.

Att en fond avslutas behöver inte betyda att fondbolaget har brutit i regelefterlevnad eller varit oseriösa, istället kan fondens förvaltade kapital för litet för att kvalificera sig.

Premiepensionssystemet i siffror

7,4 miljoner personer i premiepensionssystemet

Premiepensionssystemet omfattade vid årsskiftet 7 378 231 personer fördelade på 5 887 958 pensionssparare och 1 490 273 pensionärer. Under 2017 tillkom 213 354 nya pensionssparare med inträdesår 2016.

När premiepensionssystemet är helt infasat kommer det att omfatta 13 miljoner pensionssparare och pensionärer och kapitalet kommer att uppgå till 6 000 miljarder kronor⁶. Framför allt kommer antalet pensionärer att öka allt eftersom premiepensionssystemet fasas in.

Totalt är det något fler män som omfattas av systemet, 51 procent män jämfört med 49 procent kvinnor. Samma fördelning mellan könen gäller även för personer i sparandefasen. Bland pensionärerna är fördelningen mellan könen den omvända, 51 procent kvinnor och 49 procent män. Det speglar könsfördelningen i den yrkesaktiva delen av befolkningen. Att kvinnornas andel är något högre bland pensionärerna är en följd av att kvinnor lever längre.

1 140,9 miljarder kronor i premiepensionssystemet

Vid slutet av 2017 uppgick det totala förvaltade kapitalet inom premiepensionssystemet till 1 140,9 (985,9) miljarder kronor. Totalt förvaltad kapital ökade därmed med 15,7 procent.

1 110,1 miljarder kronor i fondförsäkring

1 110,1 miljarder kronor förvaltades inom fondförsäkring varav 982,9 miljarder kronor tillhörde pensionsspararna och 155,0 miljarder kronor tillhörde pensionärerna. Förvaltningen i fondförsäkring motsvarar 97,6 procent av de totala tillgångarna.

30,7 miljarder kronor i traditionell försäkring

Värdet på de totala tillgångarna i den traditionella försäkringen uppgick vid utgången av 2017 till 30,7 (26,0) miljarder kronor. Endast pensionärer har möjlighet att placera sina pensionsmedel i den traditionella försäkringen.

Flöden i premiepensionssystemet

213 354 nya pensionssparare

Antalet nya sparare med inträdesår 2016 uppgick till 213 354 (198 706) fördelat på 96 131 kvinnor och 117 223 män se tabell 2.1. Procentuell fördelning mellan kvinnor och män är 45 procent kvinnor och 55 procent män. Yngst bland de nya pensionsspararna var en person född 2016.

Från intjänandeåret 2016 fram till december 2017 förvaltades pengarna i tillfällig förvaltning av Riksgälden. Efter att Skatteverket har fastställt taxeringen för aktuellt inkomstår, överförs pengarna från den tillfälliga förvaltningen hos Riksgälden till konton på Pensionsmyndigheten. Detta sker

⁶ Pensionssystemet helt infasat 2060. Prognos beräknad med Pensionsmodellen.

vanligtvis omkring den 10 december varje år. För år 2016 uppgick den genomsnittliga pensionsrätten till ett belopp om 1 922 kronor för nya sparare. Av tabell 2.1 framgår även att män hade högre pensionsrätter jämfört med kvinnorna och att männen i genomsnitt var 1 år och 7 månader äldre än kvinnorna.

Tabell 2.1

Antal nya pensionssparare grupperade, pensionsrätter efter kön och ålder

Nya sparare	Antal	Pensionsrätt	Ålder
Alla	213 354	1 922	26 år 6 mån
Kvinnor	96 131	1 655	25 år 7 mån
Män	117 223	2 154	27 år 2 mån

Flest kvinnor i den yngsta åldersgruppen

I den yngsta åldersgruppen under 19 år är andelen kvinnor störst. Kvinnornas andel uppgår till 55 procent kvinnor och männens andel 45 procent. I de äldre åldersgrupperna är däremot männens andel större än kvinnornas. Störst skillnad i pensionsrätter är det i åldersgruppen 35-39 år. Männens genomsnittliga pensionsrätt i den åldersgruppen är 3 278 kronor jämfört med kvinnornas drygt 2 244 kronor, en skillnad på 1 035 kronor.

Tabell 2.2

Andel nya pensionssparare grupperade i åldersgrupper, andel i procent, pensionsrätter

Ålder, år	Antal, totalt	Andel		Pensionsrätter		Kvinnors andel av männens pensionsrätt, procent
		Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
Alla	213 354	45	55	1 655	2 154	77
0-19	45 170	55	45	854	859	99
20-24	81 562	45	55	1 694	1 964	86
25-29	27 544	42	58	2 167	2 738	79
30-34	20 041	42	58	2 298	3 192	72
35-39	14 028	40	60	2 244	3 278	68
40-44	9 738	38	62	2 255	3 076	73
45-49	6 800	38	62	2 250	2 886	78
50-54	4 197	39	61	2 135	2 807	76
55-59	2 526	40	60	2 070	2 637	78
60-64	1 182	39	61	1 870	2 255	83
65-69	366	39	61	1 674	2 292	73
70-74	146	32	68	1 569	2 182	72
+75	54	54	46	2 351	1 814	130

39,5 miljarder kronor i nya pensionsrätter

I december 2017 placerades 39,5 (37,6) miljarder kronor i de olika alternativen av förvaltning inom premiepensionssystemet varav 39,2 miljarder placerades i fondrörelsen och 330,1 miljoner placerades i traditionell försäkring.

4,1 miljarder kronor i återförda rabatter

I maj återfördes 4 132 miljoner kronor till pensionsspararnas konton. Pengarna är rabatter på fondavgifterna för år 2016. Rabatterna innebär inga nya pengar utan är fondavgifter som har minskat värdeutvecklingen (avkastningen) på inbetalda pensionsrätter som är placerade i fonder. Rabatterna för 2017 uppgår preliminärt till 4 900 miljoner och pengarna kommer att fördelas på pensionsspararnas konton i april 2018.

9,079 miljarder kronor i pensionsutbetalningar

Under 2017 betalades totalt 9,079 miljarder kronor ut i premiepension till 1 490 273 pensionärer. 7,570 miljarder kronor betalades ut till pensionärer med fondförsäkring och 1,509 miljarder till pensionärer med traditionell försäkring. Utbetalningarna ökade därmed med knappt 20 procent jämfört med utbetalningarna under 2016. Antalet pensionärer ökade med sex procent. Den genomsnittliga utbetalningen i premiepension under 2017 var 532 kronor i månaden

Det kan jämföras med år 2001 betalades när de första pensionerna betalades ut i premiepensionen. Den sammanlagda utbetalningen var då 400 000 kronor. Pensionerna som betalas ut kommer att öka allt eftersom premiepensionssystemet fasas in. 80 procent av pensionärerna har sina pensionsmedel placerade i fondförsäkring.

Utvecklingen på de finansiella marknaderna

Positiv utveckling på aktiemarknaderna under 2017

Utvecklingen på världens viktigaste aktiemarknader var lugnare under 2017 jämfört med 2016 då bland annat Brexit åstadkom en kraftig sänkning på de finansiella marknaderna. Indexet MSCI World Free, som representerar 23 utvecklade länder, steg under året med 20 procent. Uttryckt i svenska kronor blev uppgången i MSCI World Index knappt 9 procent till följd av att dollarn försvagades mot den svenska kronan. Dollarns värde gentemot den svenska kronan minskade med drygt 9 procent.

Pensionsmyndighetens fondindex bygger på värdeutvecklingen i de fonder som finns på Pensionsmyndighetens fondtorget. Fondtorgsindex för alla fonderna på fondtorget var 12,6 procent. Den enskilt bästa fondkategorin under 2017 var kategori Indien där index steg med 29,8 procent följt av kategori Kina där index steg 29,4 procent. Den enskilt bästa fonden under 2017 var 2017 var JPMorgan Funds – China Fund A (dist) med en värdeutveckling på plus 44 procent.

Andra viktiga kategorier var kategori Global med en uppgång med 13,4 procent, Nya marknader plus 24,4 procent och Nordamerika och USA med plus 10,0 procent. Sämst värdeutveckling för aktiefonder var det i kategori

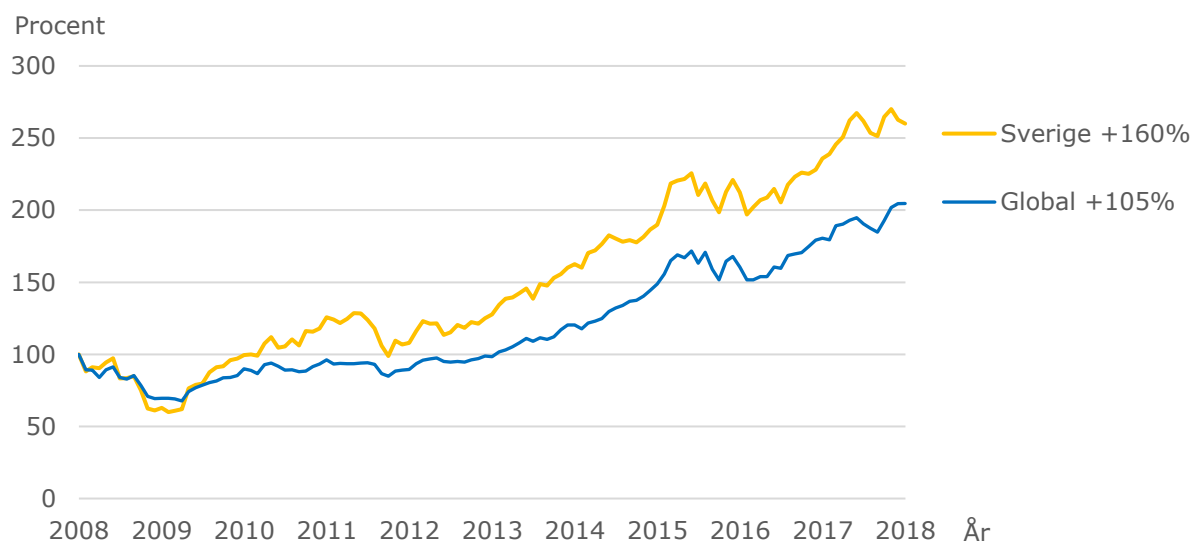
Ryssland med en uppgång på måttliga 0,4 procent. 2016 var kategori Ryssland den bästa kategorin.

På den svenska räntemarknaden var det små rörelser under 2017. Tremånadersräntor föll med 0,7 procent medan 10-årsräntor steg med 0,8 procent. Pensionssparare som har valt att placera pengar i svenska räntefonder hade som en följd av det en svag värdeutveckling under 2017. Pensionsmyndighetens index för korta räntor steg med 0,3 procent och index för Sverige lång och realränta steg med 0,8 procent. Bäst utvecklades kategorin Europa där index steg med 6,6 procent. Här bidrog en förstärkning av euron gentemot svenska kronan till den positiva utvecklingen. Bästa räntefond under 2017 var Aktia Emerging Market Bond+ med en värdeutveckling på 14 procent.

Diagram 2.1 visar värdeutvecklingen för Pensionsmyndighetens index Sverige och Global under tioårsperioden 2008–2017. Index Sverige har under perioden ökat med 160 procent medan index Global har ökat med 105 procent. För Sverigeindex inleddes perioden med en nedgång under 2008 och indexet bottnade i november 2008. I april 2009 vände indexet uppåt och sedan 2009-01-04 har Sverigeindex Sverige haft en årlig värdeutveckling på 13,8 procent. Det globala indexet har haft en likartad utveckling som Sverigeindexet men har under perioden varit något mindre volatilt.

Diagram 2.1

10 års utveckling för Pensionsmyndighetens index för fondkategorierna Sverige och Global för perioden 2008-2017

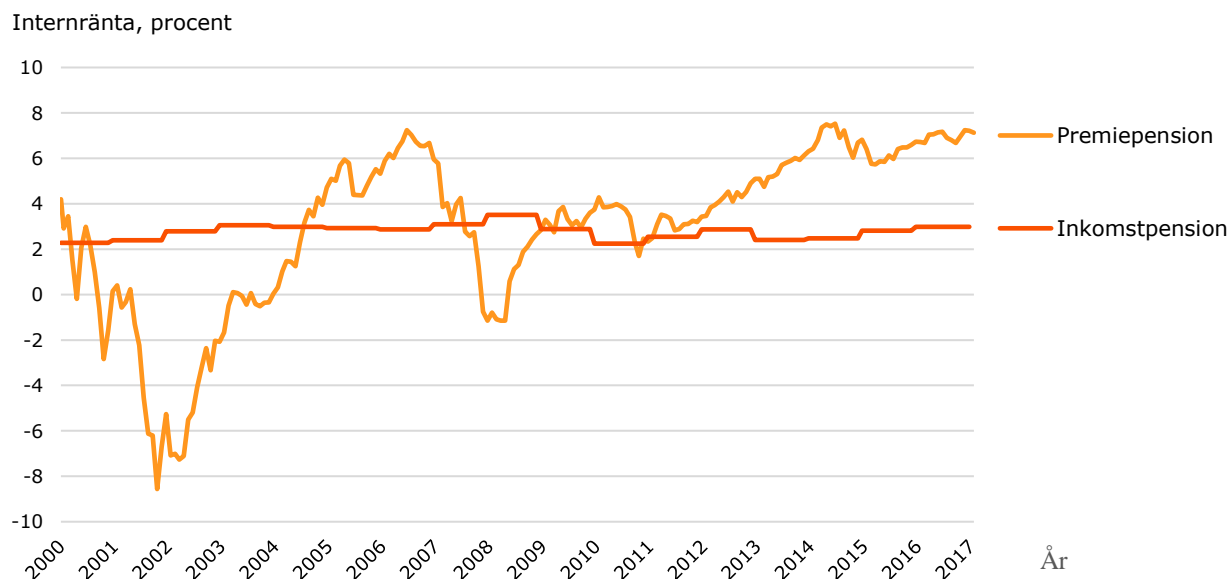
Fondrörelsen

Värdeutvecklingen i premiepensionssystemet sedan start 7,1 procent
Sedan startåret 1995 när de första pengarna betalades in till premiepensionssystemet har den nominellt årlig värdeutvecklingen varit 7,1 procent. Uttryckt i reala termer har värdeutvecklingen varit 6,0 procent.

I diagram 2.2 visas värdeutvecklingen för hela fondrörelsen i premiepensionen för perioden 2000-12-13 till 2017-12-31. I diagrammet visas även vilken värdeutveckling kapitalet i premiepensionen skulle ha haft om det hade haft samma värdeutveckling som inkomstpensionen. I båda fallen används måttet kapitalviktad värdeutveckling. Värdeutvecklingen i inkomstpensionen beräknas med inkomstindex eller balansindex. Fram till 2017-12-31 användes balansindex eftersom inkomstpensionen har befunnit sig i en period av balansering.

Diagram 2.2

Värdeutveckling i premiepensionssystemet sedan start, nominellt

Avkastning i fondrörelsen⁷ 12,6 procent under 2017

Uppgången på aktiemarknaderna både i Sverige och i stora delar av den övriga världen påverkade värdeutveckling i premiepensionssystemet positivt. Den genomsnittliga avkastningen i Pensionsmyndighetens fondrörelse, där både fondtorget och AP7 Såfa ingår, blev plus 12,6 procent. Uppgången i fondrörelsen som helhet under 2017 medförde att den nominella genomsnittliga årliga tidsviktade avkastningen sedan start⁸ ökade med 0,4 procentenheter till 4,8 procent. Vid utgången av år 2017 uppgick det förvaltade kapitalet inom fondrörelsen till 1 110 miljarder kronor.

Avkastning på fondtorget 10,4 procent

Av totalt förvaltad kapital inom fondförsäkringen är 63,3 procent placerat på fondtorget, vilket motsvarade 703,0 miljarder kronor i slutet av 2017.

Avkastning i Sjunde AP-fonden 16,4 procent

Av totalt förvaltad kapital inom fondförsäkring är 36,7 procent placerat i AP7 Såfa, vilket motsvarade 407,0 miljarder kronor vid utgången av 2017.

⁷ Måttet som används vid beräkning av fondrörelsens avkastning är tidsviktad avkastning.

⁸ Startdatum är satt till 2000-12-13. Alla pensionsrätter var då placerade i fonder vid första valet år 2000.

Andelen kapital i AP7 Såfa ökade därmed med 2,5 procentenheter sedan föregående år. AP7 Såfa är en fondportfölj som är sammansatt av de två fonderna AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond och förvaltas av Sjunde AP-fonden.

Värdeutvecklingen i fondrörelsen uttryckt i kronor under 2017 uppgick till 119,9 (89,9) miljarder kronor.

En förklaring till den högre värdeutvecklingen i AP7 Såfa är en större andel aktier under förvaltning jämfört med fonderna på fondtorget. Sjunde AP-fonden tillämpar även hävstång i förvaltningen. Genom konstruktionen med hävstång belånas en del av kapitalet för att öka innehavet i aktier. Därmed blir den totala aktieexponeringen högre. Värdeförändringen på det förvaltade egna kapitalet blir därigenom större eftersom fonden även kan tillgodogöra sig värdeförändringen i den del av innehavet som är finansierat genom belåning.

Effekten av hävstång gäller både i uppgång och i nedgång. Det innebär att vid en nedgång på aktiemarknaderna förstärks nedgången av hävstången. Vid årsskiftet hade AP7 Aktiefond en exponering mot aktiemarknaderna motsvarande 1,25 ggr.

Konstruktionen med hävstång är dock förknippad med kostnader. Hävstången är finansierad i USD och det innebär att det uppstår rena räntekostnader men även kostnader i form av valutaeffekter som under perioder kan vara betydande. Genom kostnaderna för hävstången blir avkastningen lägre än 1,25 gånger exponeringen mot aktiemarknaderna.

Högre risk i AP7 Såfa

En högre aktieandel medför en högre förväntad avkastning men också en högre risk. Måttet på risk som används är standardavvikelse. För perioden 2015-2017 (36 månader) hade Sjunde AP-fonden en risk på 13,7 procent vilken kan jämföras med fondtorgets risk på 10,5 procent.

Sharpkvoten var under motsvarande period för Sjunde AP-fondens förvaltning 1,0 och för fondtorget 0,9. Sharpekvot är ett mått som mäter värdeutveckling⁹ i en investering, justerade med den riskfria räntan.

Sammanfattningsvis kan man säga att pensionssparare som har låtit Sjunde AP-fonden förvalta pensionsmedlen har fått kompensation för den högre risken i form av en högre värdeutveckling under 2017 jämfört med utvecklingen på fondtorget.

⁹ Sharpekvot: Värdeutveckling minus riskfri ränta, dividerad med risk.

Nettoinflöde i AP7 Såfa

Vid årsskiftet hade knappt 3,9 miljoner pensionssparare eller pensionärer innehav i någon av Sjunde AP-fondens alternativ. Flest pensionssparare hade innehav i AP7 Såfa. Antal pensionssparare i Sjunde AP-fondens förvaltning har därmed ökat med drygt 280 000 personer under 2017. Ökningen beror i första hand på de nya pensionsspararna som kom in i systemet under 2016 men även på att AP7 Aktiefond har haft ett stort inflöde av sparare under 2017.

Av nya spararna som hade möjlighet att göra sitt första fondval i april 2017, hade knappt 1 200 valt att göra ett eget fondval fram till årsskiftet 2017 medan övriga nysparare, drygt 212 000 valde att inte göra något eget fondval. De som inte gjorde ett eget fondval fick sina pensionsmedel placerade i AP7 Såfa.

Inflöde till egen portfölj över tid

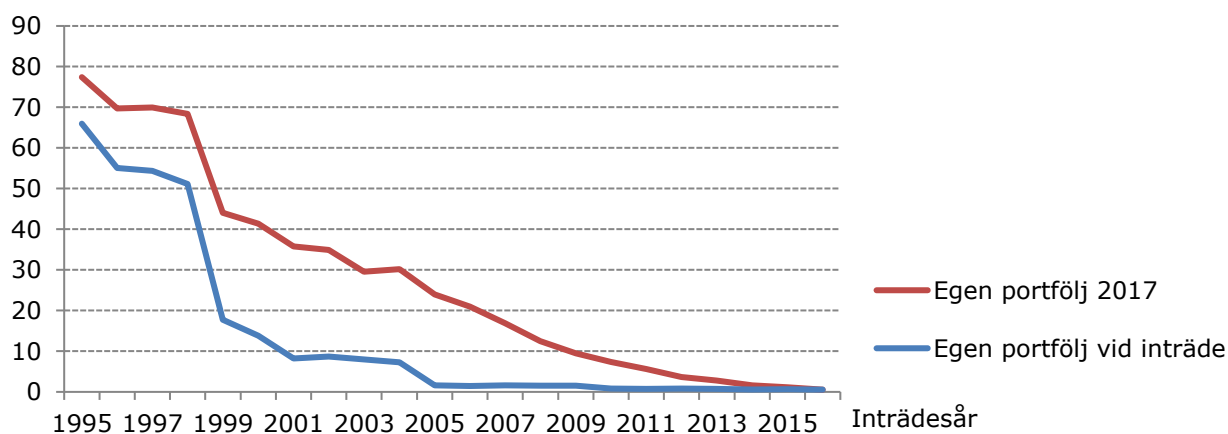
Av de nya sparare som tillkommer varje år är det endast ett litet antal sparare som väljer en egen portfölj. Nya sparare som tillkommer varje år placeras istället till största delen i AP7 Såfa. Ett visst flöde av sparare förekommer dock från AP7 Såfa till egen portfölj.

Diagram 2.3 visar vilket portföljinnehav spararna hade vid inträdet och vid slutet av 2017. Exempelvis valde 1,6 procent av de nya spararna med inträdesår 2005 en egen portfölj. 2017 är det 24 procent av pensionsspararna med inträdesår 2005 som har valt en egen portfölj.

Diagram 2.3

Andel pensionssparare som har egen portfölj vid inträde respektive 2017

Andel egen portfölj, procent

Pensionsspararna

I de följande avsnitten beskrivs pensionsspararna. Pensionssparare definieras som alla som inte tar ut någon pension. I första hand gäller det alla personer som är under 61 år. Personer som har fyllt 61 år och som har tagit ut pension och som sedan har ändrat uttagsnivån till noll procent räknas även de som pensionssparare. Vid det senaste årsskiftet var det 5 887 958 personer i den första gruppen av pensionssparare och i den andra gruppen var det 6 018 personer.

Behållning och fördelning av kapitalet

I det här avsnittet visas hur den genomsnittliga behållningen på pensionsspararnas premiepensionskonton är fördelad samt hur fondförmögenheten är fördelad mellan sparare med egen portfölj och AP7 Såfa och kön.

I rapporten är pensionsspararna uppdelade i pensionssparare med egen portfölj och pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa. Pensionssparare med egen portfölj har själva eller genom att anlita rådgivare satt samman en portfölj utifrån fondutbudet som finns på Pensionsmyndighetens fondtorget.

Pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa har aldrig gjort något fondval på fondtorget.

AP7 Såfa kan även väljas aktivt om man tidigare har haft egen portfölj. I rapporten kategoriseras de som pensionssparare med egen portfölj eftersom de har gjort ett eget val.

173 400 kronor i genomsnittlig kontobehållning

Den positiva utvecklingen på aktiemarknaderna under 2017 bidrog till att den genomsnittliga behållningen på pensionsspararnas konton ökade i värde, se tabell 3.1. I slutet av året uppgick kontobehållningen i genomsnitt till 173 400 kronor.

Män har högre kontobehållning

Män har knappt 27 000 kronor mer i genomsnitt på premiepensionskontot än kvinnor. Uttryckt i procent har män 17 procent högre kontovärde. En förklaring är att män är yrkesaktiva i högre grad än kvinnor och i regel har högre inkomster.

Tabell 3.1

Genomsnittlig behållning för kvinnor och män vid slutet av 2017, kronor

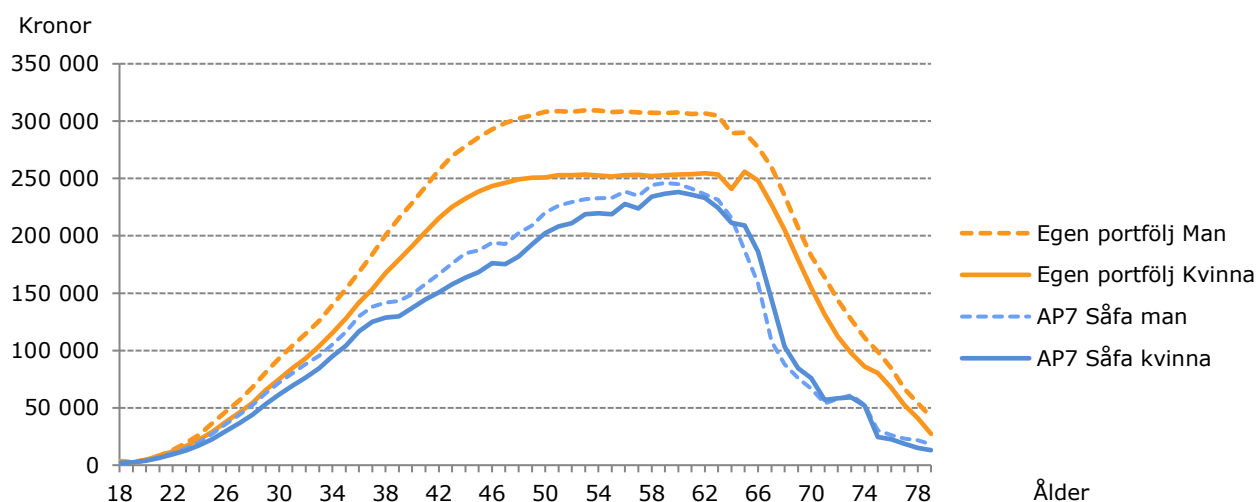
	Samtliga	Egen vald portfölj	AP7 Såfa
Alla	173 400	241 200	109 800
Kvinnor	159 500	219 600	101 300
Män	186 500	262 200	117 500

Kontobehållningen ökar när nya pensionsrätter sätts in på kontot men behållningen är också beroende av hur värdeutvecklingen på pensionsmedlen har varit under året. På plussidan i kontobehållningen finns nya pensionsrätter, 38,7 miljarder kronor och 120,3¹⁰ (89,9) miljarder kronor i värdeökning.

I diagram 3.1 visas kontovärdet för 2017. Diagrammet visar kontovärde för kvinnor och män uppdelat på pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa. För pensionssparare med egen portfölj kan man utifrån linjernas lutning notera tre olika perioder. Den första perioden sträcker sig från 20-årsåldern till 40-årsåldern. Nästa period går från 40-årsåldern till 60 år och den sista perioden sträcker sig från 60 år till 79 år. De första inbetalade pensionsrätterna till premiepensionen gjordes 1995 i samband med att det nuvarande pensionssystemet startade. För de yngre pensionsspararna har det medfört att de har betalat in till premiepensionen under hela sitt arbetsliv. Mellangenerationen har visserligen i genomsnitt mer pengar på sina konton och har tjänat in pensionsrätter under lika lång tid som de yngre men sett till hela arbetslivet kommer de dock att ha betydligt kortare intjänandetid till premiepensionen. Det är orsaken till att kurvorna planar ut efter 40-årsåldern. För den äldsta gruppen tillkommer även infasningen av pensionssystemet och uttag av pension som gör att kurvorna faller brant efter 61 år. För pensionssparare med AP7 Såfa kan man inte notera samma plåtå efter 40 års ålder.

Diagram 3.1

Genomsnittlig kontovärde efter ålder, uppdelat på Egen portfölj – AP7 Såfa och kvinnor - män

¹⁰ Inkluderar även värdeutveckling för pensionärer med fondförsäkring.

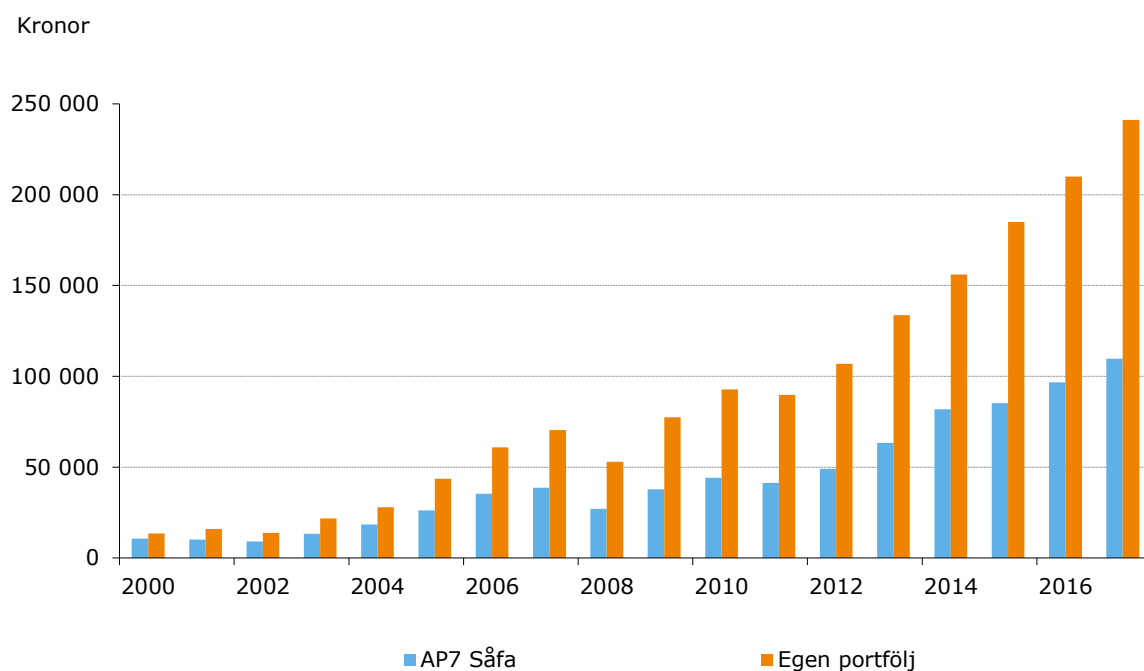
Pensionssparare med egna portföljer har högre kontobehållning

Pensionssparare med egen portfölj har i genomsnitt en högre kontobehållning än sparare med innehav i AP7 Såfa, se diagram 3.2. I slutet av 2017 hade pensionssparare med egen vald portfölj i genomsnitt 241 000 kronor i kontobehållning medan pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa i genomsnitt hade 110 000 kronor.

En förklaring till skillnaden i behållning är att en stor del av kapitalinflödet till AP7 Såfa kommer från unga sparare. Unga har vanligen låga inkomster och därmed låga pensionsavsättningar, vilket ger en lägre genomsnittlig kontobehållning. De flesta som väljer en egen portfölj gör det senare i livet och har då dels högre inkomster och därmed större pensionsavsättningar, dels några års ackumulerat pensionssparande med sig.

Diagram 3.2

Genomsnittlig behållning på premiepensionskontot för pensionssparare med egen portfölj respektive AP7 Såfa

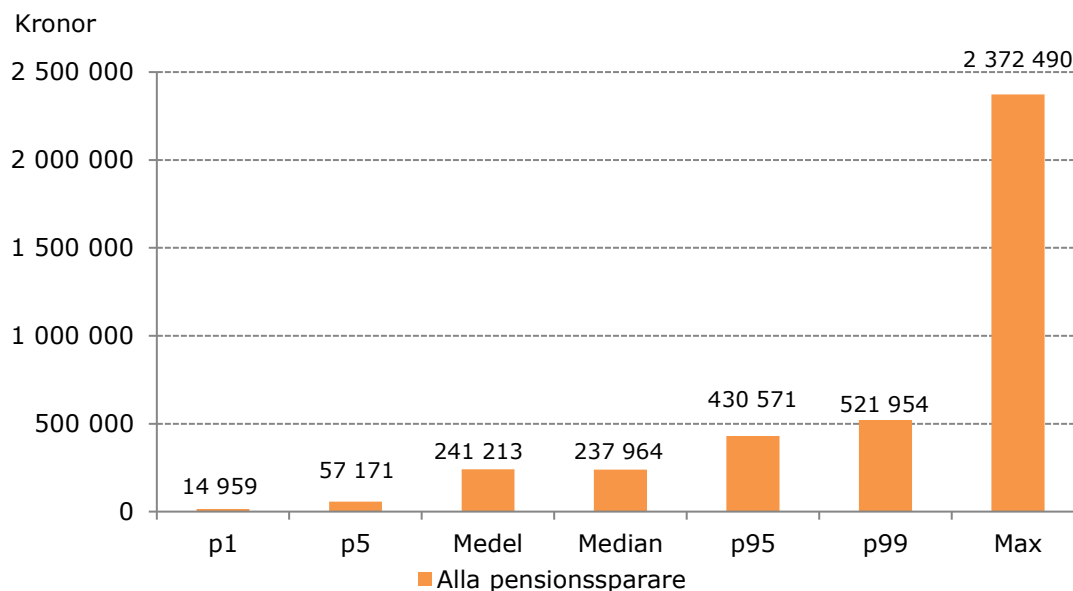

Anmärkning: Staplarna i diagrammet visar medelvärdet av pensionsspararnas kontobehållning per den 31 december respektive år.

I diagram 3.3 visas kontobehållningen på pensionsspararnas konto med några vanliga statistiska mått. Vid årsskiftet hade ett knappt gross pensionssparare ett kapital som översteg en miljon kronor. Två pensionssparare hade ett kontovärde som översteg 2 miljoner kronor.

Diagram 3.3

Behållning på premiepensionskontot för 1:a, 5:e, 95:e, 99:e percentilen, medel, median och max

Medelvärdet av kontobehållningen är summan av alla pensionsspararnas behållningar dividerat med antal pensionssparare.

Medianen av kontobehållningen är det värde som ligger i mitten av alla pensionssparares behållningar. Det innebär att det finns lika många pensionssparare med en lägre kontobehållning är medianen som det finns pensionssparare med en högre kontobehållning.

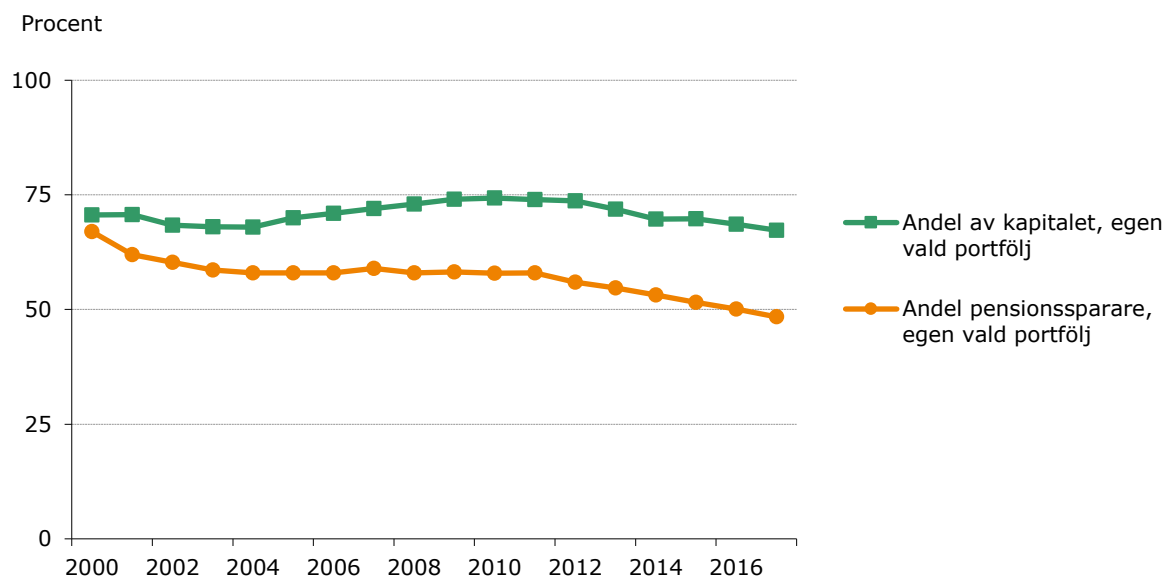
Knappt hälften av spararna har egen portfölj och förvaltar 67 procent av kapitalet

I slutet av 2017 hade drygt 2,7 miljoner pensionsspararna en egen portfölj, det motsvarade drygt 48 procent av pensionsspararna. Övriga pensionssparare hade sina medel placerade i AP7 Såfa. Diagram 3.4 visar utvecklingen av andelen sparare med egen portfölj och deras andel av premiepensionskapitalet. Det framgår att andelen med egen portfölj har minskat över tid. Nedgången beror främst på att intresset att välja en egen portfölj är lågt, i synnerhet bland nya sparare. Som tidigare nämnts väljer endast ett fåtal av de nya spararna en egen portfölj.

Samtidigt som andelen pensionssparare med egen portfölj har minskat de senaste åren har även deras andel av kapitalet minskat. Sedan 2011 har de aktivas andel av kapitalet sjunkit från 74 procent till 67 procent vid utgången av 2017. Förklaring till denna utveckling är i första hand den goda värdeutvecklingen för AP7 Såfa de senaste sex åren.

Diagram 3.4

Andel pensionssparare med egen portfölj och deras andel av kapitalet

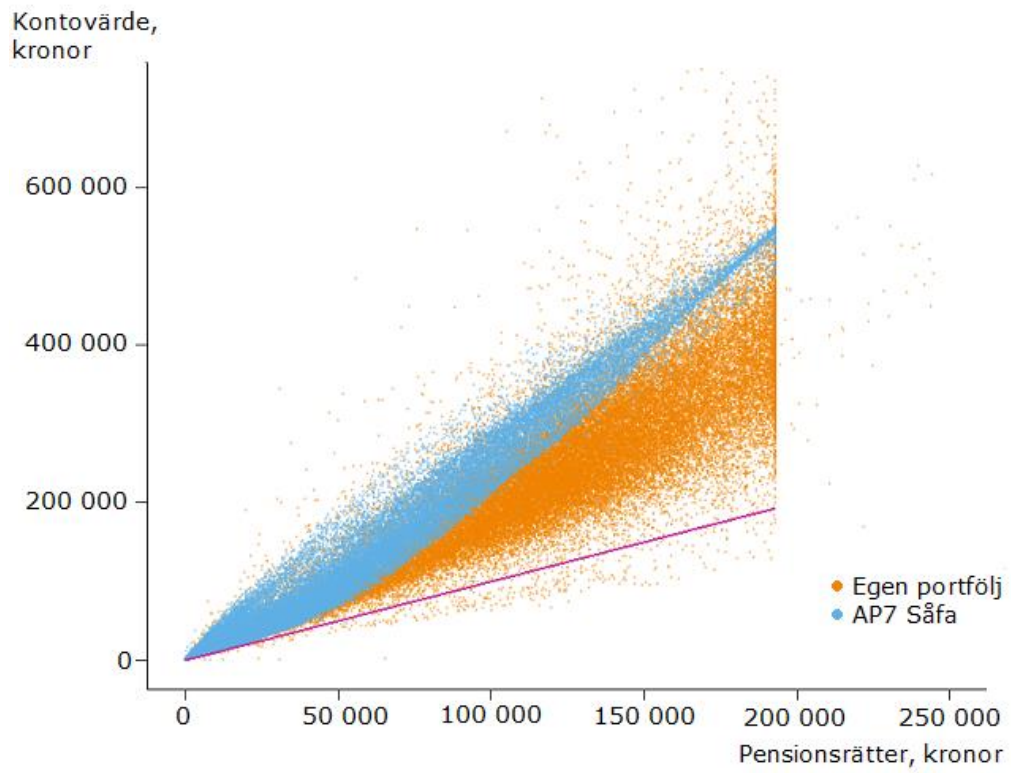
I diagram 3.5 nedan är kontovärdet för ett urval av pensionsspararna plottat mot summan av intjänade pensionsrätter i premiepensionen. Totalt ingår 100 000 individer i urvalet. I diagrammet är pensionssparare med egen portfölj plottade med orange plottar och pensionssparare med AP7 Såfa är plottade med blå plottar. Det framgår av diagrammet att spridning är större för sparare med egen portfölj jämfört med sparare med AP7 Såfa.

I diagrammets högra del kan man observera en tydlig gräns i intjänade pensionsrätter. Gränsen utgör högsta möjliga summa av intjänade pensionsrätter och är 193 200 kronor. För att nå upp till den summan i intjänade pensionsrätter krävs det att man har varit med i premiepensionssystemet sedan 1995. Man måste även ha haft maximal avsättning till premiepensionen varje år.

Den rosa linjen som startar där summa av premierna är noll och slutar vid 193 200 kronor markerar att kvoten mellan kontovärdet och premier är 1. Ett värde som ligger över linjen innebär att kontovärdet överstiger summan av intjänade premier och värdeutvecklingen på kontot har därför varit positiv. På motsvarande sätt innebär ett värde under linjen att värdeutvecklingen på premiepensionskontot har varit negativ.

Diagram 3.4

Pensionsspararnas kontovärde vs pensionsrätter för egen portfölj och AP7 Såfa

Anmärkning: Diagrammet bygger på ett urval om 100 000 pensionssparare

Värdeutveckling för pensionsspararna

I första delen av följande avsnitt redovisas värdeutvecklingen för pensionsspararna under 2017. I den senare delen av avsnittet redovisas värdeutvecklingen sedan starten av premiepensionssystemet år 1995 fram till utgången av 2017. Det innebär att även avkastningen som genererades i den tillfälliga förvaltningen hos Riksgälden före det första fondvalet 2000 är inkluderad.

Värdeutvecklingen är beräknad som kapitalviktad avkastning. Kapitalviktad avkastning benämns även internränta och mäter värdeutvecklingen på pensionsspararnas konto. Internräntan kan jämföras med den ränta som beräknas för ett bankkonto.

I kapitel 2 visades den tidsviktade avkastningen för fonder. Den huvudsakliga skillnaden mellan de två måtten är att vid beräkning av kapitalviktad avkastning, tar man hänsyn till de kapitalflöden som sker på spararens konto och tidpunkten för flödena. Det innebär att måttet kapitalviktad avkastning inbegriper intjänade pensionsrätter, ränta på preliminära pensionsrätter, avkastning på spararens fonder, administrativ avgift till Pensionsmyndigheten, förvaltningsavgift för fonderna, rabatt på förvaltningsavgiften samt arvsvinster.

Tidsviktad avkastning, som används vid beräkning av fondernas avkastning, tar däremot inte hänsyn till kapitalflödena som nämns i stycket ovan och inte heller till storleken på det kapital som genererar avkastningen. Fondernas avkastning beror inte på hur mycket spararen har på kontot. Det betyder att det inte har någon betydelse om det är 1 krona eller 100 kronor som genererar avkastningen. Ytterligare information om de olika måtten för värdeutveckling finns i bilaga 2.

Värdeutveckling för pensionsspararna under 2017

Uppgången på aktiemarknaderna påverkade värdeutvecklingen positivt
I avsnitt 2.2 framgick det att aktiemarknaderna överlag utvecklades positivt under 2017. Vissa kategorier gick mycket bra, exempelvis Kina och Indien medan 2016 års bästa kategori, Ryssland hade en svag utveckling. Kapitalet i premiepensionen är till största delen placerat i aktiefonder och avkastningen på kapitalet är därmed starkt beroende av utvecklingen på aktiemarknaderna. På det stora hela medförde utvecklingen under 2017 därför en mycket god värdeutveckling för de flesta pensionsspararna.

12,9 procent i genomsnittlig värdeutvecklingen år 2017

Den genomsnittliga värdeutvecklingen för pensionsspararna under 2017 blev 12,9 procent. Pensionssparare med egen portfölj hade i genomsnitt en värdeutveckling på 11,3 procent medan de som hade pengarna placerade i AP7 Såfa hade en värdeutveckling på 14,4 procent. Skillnaden i värdeutveckling mellan AP7 Såfa och fondtorget blev därmed knappt drygt 3 procentenheter.

Små skillnader i värdeutveckling mellan män och kvinnor

Män med egen vald portfölj hade i genomsnitt en halv procentenhet högre genomsnittlig värdeförändring jämfört med motsvarande grupp kvinnor, 11,5 procent respektive 11,0 procent. För pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa var det ingen skillnad i värdeutveckling mellan kvinnor och män.

Tabell 4.1

Genomsnittlig värdeutveckling under 2017 för samtliga, egen portfölj och AP7 Såfa fördelat på kön, procent

	Samtliga	Egen portfölj	AP7 Såfa
Alla	12,9	11,3	14,4
Kvinnor	12,8	11,0	14,4
Män	13,0	11,5	14,4

Anmärkning: Alla inträdesår, 1995 - 2016

Pensionsspararna med egen portfölj 2017

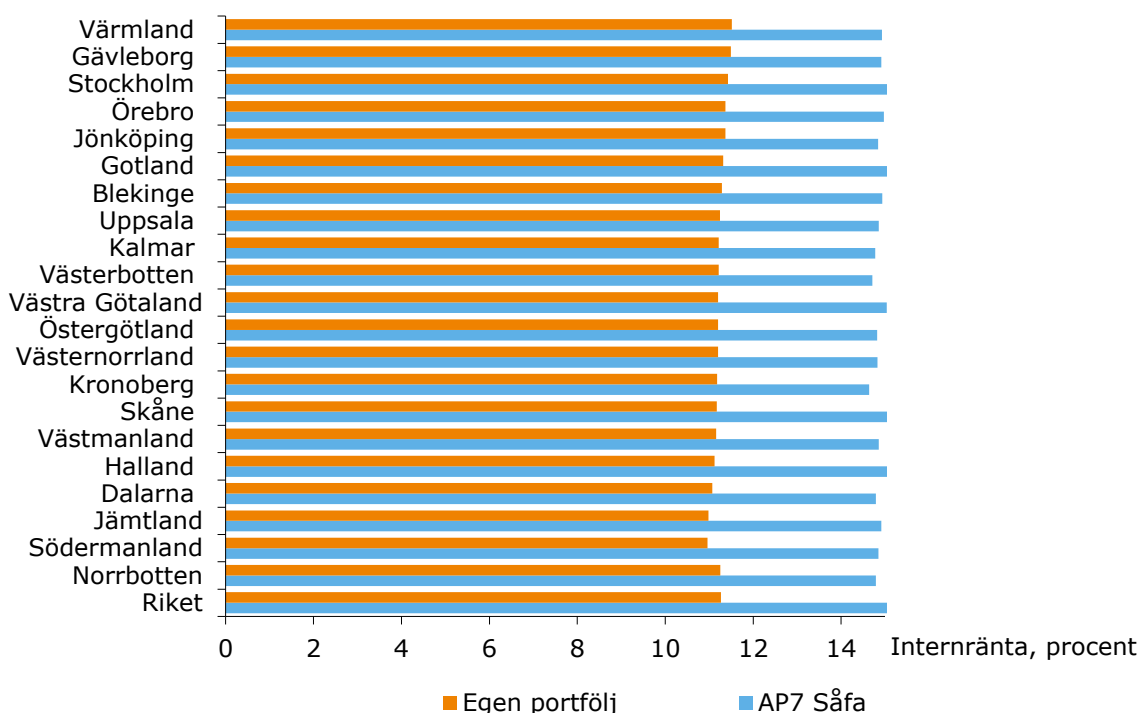
Värdeutvecklingen för pensionssparare där pensionsmedlen var placerade i egen portfölj var i genomsnitt 3,1 procentenhet lägre jämfört med AP7 Såfa. Bäst värdeutveckling bland sparare med egen portfölj hade sparare i Värmlands län med en värdeutveckling på 11,5 procent. Skillnaden mellan länen i värdeutveckling (min – max) för de med egen portfölj var drygt en halv procentenhet.

Bättre värdeutveckling för pensionssparare i AP7 Såfa

Pensionssparare med pensionsmedlen placerade i AP7 Såfa hade en högre värdeutveckling under 2017 jämfört med pensionssparare med egen portfölj. I genomsnitt hade pensionssparare med AP7 Såfa en värdeutveckling på 14,4 procent. Det skiljer något mellan länen i värdeutveckling och det beror på olika inbetalningar till premiepensionen. Liksom hos pensionssparare med egen portfölj är skillnaderna i värdeutveckling små mellan länen. Som mest är skillnaden 0,6 procentenheter mellan högsta och lägsta värdeutveckling.

Diagram 4.1

Genomsnittlig värdeutveckling för 2017 fördelat på län

I diagram 4.2 visas värdeutveckling per percentil under 2017 för pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa. Av diagrammet framgår det att en liten del av pensionssparare med egen portfölj hade en mycket god värdeutveckling under 2017. Den 100:e percentilen hade en värdeutveckling runt 50 procent. De sparare som fick den goda värdeutvecklingen under 2017 hade sitt kapital till största delen placerat i Indien och Kina.

Diagram 4.2

Värdeutveckling efter percentiler, AP7 Såfa och egen portfölj under 2017

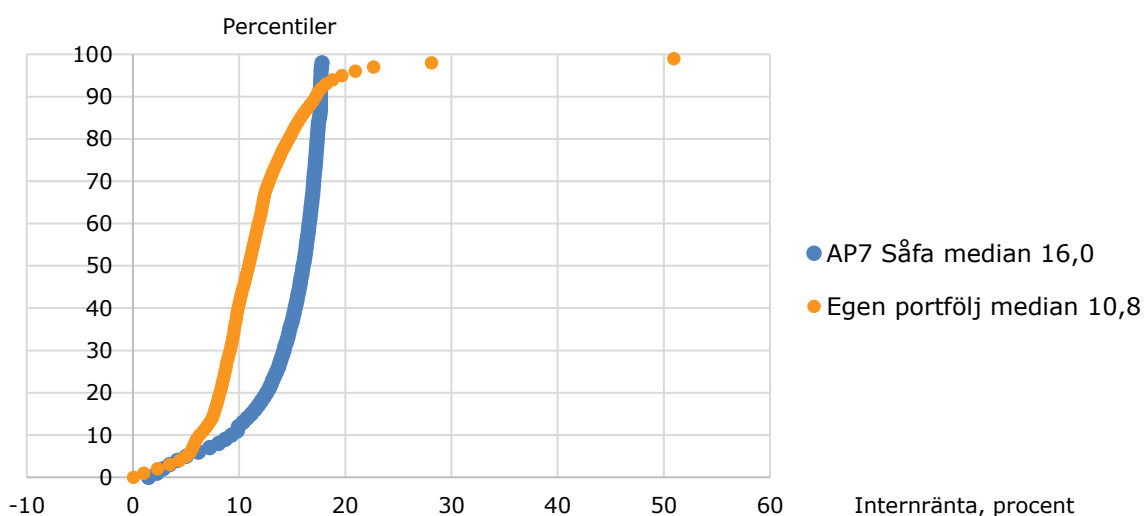
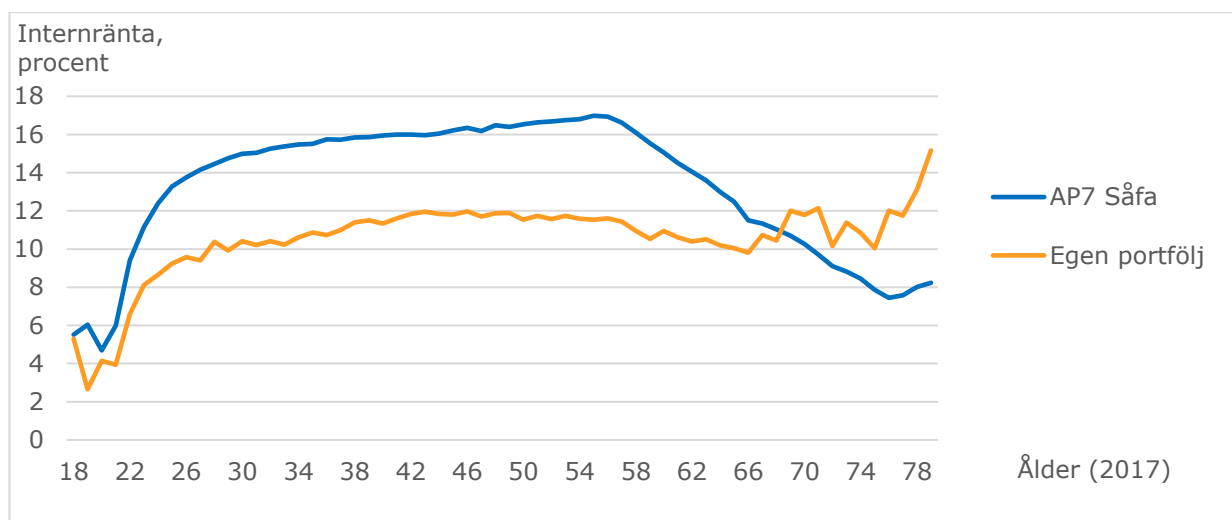

Diagram 4.3 visar värdeutvecklingen för pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa per ålder. Enligt tidigare tabeller och diagram hade sparare med förvaltning i AP7 Såfa högst genomsnittlig värdeutveckling under 2017. Högst värdeutveckling hade de som var runt 55 år. Efter 55 års ålder minskas aktieandelen i AP7 Såfa med 3 procentenheter per år och värdeutvecklingen minskar därför fram till 75 år ålder.

Diagram 4.3

Värdeutveckling under 2017 uppdelat på sparare med AP7 Såfa och egen portfölj per ålder

Värdeutveckling för pensionsspararna sedan start

7,1 procent i årlig nominell värdeutvecklingen sedan start

Den positiva värdeökningen av premiepensionsmedlen under 2017 har påverkat den genomsnittliga värdeutvecklingen per år positivt. Genomsnittlig värdeökning per år sedan start uppgick till 7,1 procent, se tabell 4.2. Allt eftersom premiepensionssystemet mognar kommer enskilda års värdeutveckling att få ett minskat genomslag på den genomsnittliga värdeutvecklingen sedan starten av inbetalningarna.

5,8 procent i årlig real värdeutvecklingen sedan start

Den genomsnittliga nominella värdeutvecklingen för pensionsspararna som kom in i premiepensionssystemet 1995 motsvaras av en årlig real värdeökning på 5,8 procent.

Värdeutveckling för kvinnor och män sedan start

Av tabell 4.2 framgår även att den genomsnittliga årliga värdeökningen har varit i stort sett lika för kvinnor och män.

Tabell 4.2

Genomsnittlig värdeutveckling per år för pensionssparare med egenportfölj samt för sparare med AP7 Såfa, efter kön, inträdesår 1995

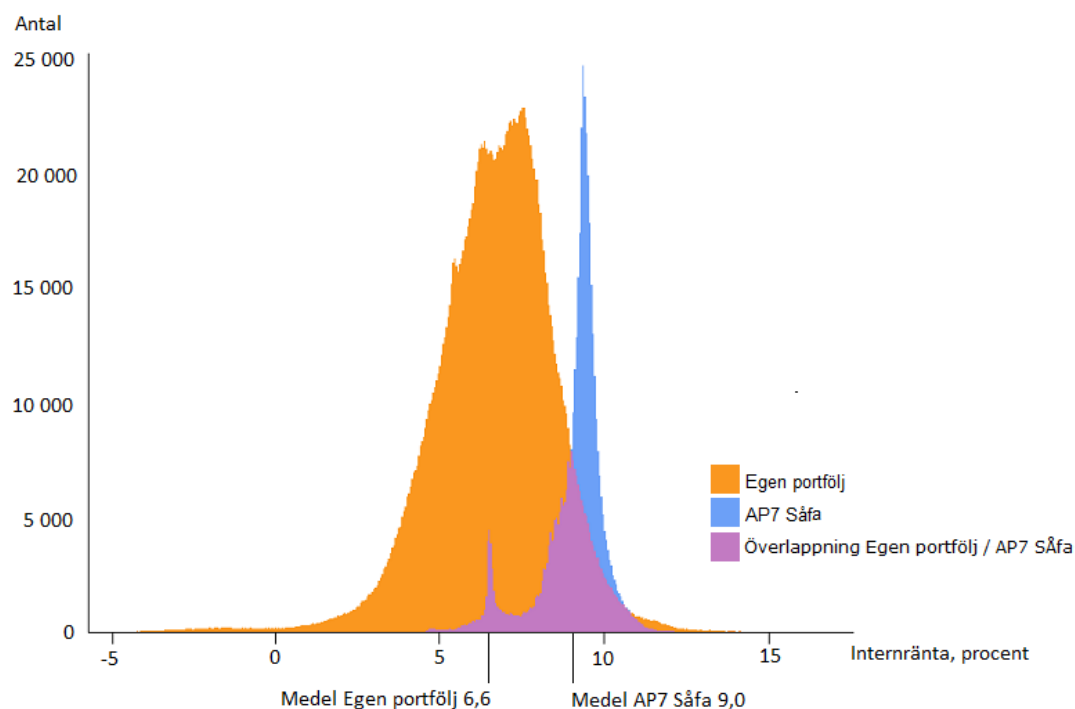
	Samtliga	Egen portfölj	AP7 Såfa
Alla	7,1	6,6	9,0
Kvinnor	7,1	6,6	9,1
Män	7,2	6,7	9,0

Anmärkning: I tabell 4.2 ingår endast pensionssparare med inträdesår 1995.

Ökad skillnad i värdeutveckling mellan egen portfölj och AP7 Såfa

Den genomsnittliga värdeutvecklingen per år för pensionssparare med egen portfölj var 6,6 (6,2) procent och 9,0 (8,5) procent för de med innehav i AP7 Såfa. Skillnaden i värdeutveckling har därmed ökat något från 2,2 procentenheter till 2,4 procentenheter under 2017. I diagram 4.4 visas fördelningen av genomsnittlig årlig internränta med ett histogram för alla pensionssparare med inträdesår 1995. I histogrammet visas pensionssparare med egen portfölj med orange färg och AP7 Såfa med blå färg. I det lila fältet överlappar pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa varandra. Pensionssparare med egen portfölj är tämligen jämt fördelade runt medelvärdet 6,6 procent. Även pensionssparare med AP7 Såfa är tämligen jämt fördelade runt medelvärdet 9,0 procent förutom ett mindre antal pensionssparare som ligger i intervallet fem till sju procent. 95 procent av spararna med egen portfölj ligger i intervallet 3,7-9,3 procent. Spridningen är därmed 5,7 procentenheter. Sparare med AP7 Såfa har mindre spridning. 95 procent av spararna med AP7 Såfa ligger i intervallet 6,5-10,2 procent. Spridningen är därmed 3,7 procentenheter.

Diagram 4.4
Genomsnittlig årlig värdeutveckling för premiepensionen, inträdesår 1995
uppdelat på sparare med egen portfölj och AP7 Såfa

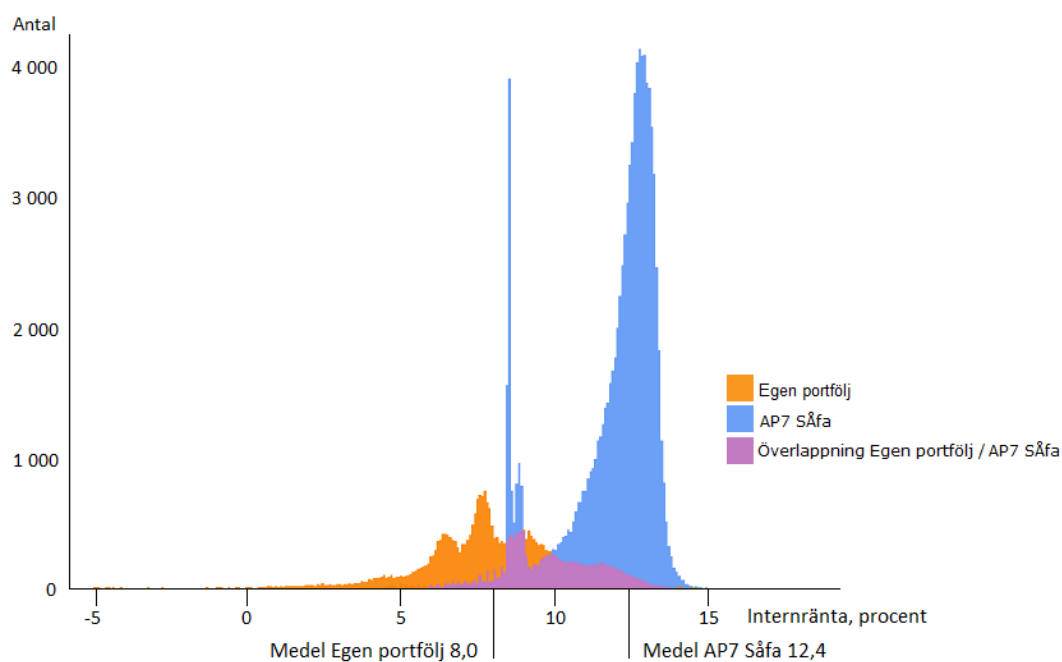

I diagram 4.5 visas värdeutvecklingen för pensionssparare med inträdesår 2005 uppdelat på sparare med egen portfölj och AP7 Såfa. Diagrammet är framtaget för att visa skillnaden i populationer mellan olika inträdesår. Diagram 4.4 med inträdesår 1995 domineras av pensionssparare med egen portfölj. Vid första valet år 2000 valde 67 procent egen portfölj. I diagram 4.5 är förhållandena i det närmaste det omvända. Totalt tillkom 131 600 nya sparare år 2005. Vid årsskiftet 2017/2018 hade drygt 31 000 sparare valt en egen portfölj och drygt 97 000 hade kapitalet placerat i AP7 Såfa. Genomsnittlig värdeutveckling för egen portfölj är 8,0 procent. 95 procent av spararna ligger inom intervallet 4,1–12,0 procent. Spridningsintervallet är därmed 7,9 procentenheter.

För sparare med AP7 Såfa är den genomsnittliga värdeutvecklingen 12,4 procent och 95 procent av spararna ligger inom intervallet 8,5–13,4 procent. Spridningsintervallet är därmed 4,9 procentenheter.

Vid en jämförelse med sparare med inträdesår 1995 i diagram 4.4 och sparare med inträdesår 2005 i diagram 4.5 framgår det att spridningen är mindre för sparare med inträdesår 1995. Den lägre spridningen gäller både för sparare med egen portfölj och för sparare med AP7 Såfa.

Diagram 4.5
Genomsnittlig årlig värdeutveckling för premiepensionen, inträdesår 2005
uppdelat på sparare med egen portfölj och AP7 Såfa

I diagram 4.6 visas värdeutveckling per percentil sedan start för alla pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa. Det betyder att pensionssparare från alla inträdesår, 1995-2015 finns med i dataunderlaget. Inom de flesta percentiler har värdeutveckling varit bättre för pensionssparare med AP7 Såfa jämfört med de med egen portfölj.

Diagram 4.6
Värdeutveckling sedan start efter percentiler, AP7 Såfa och egen portfölj

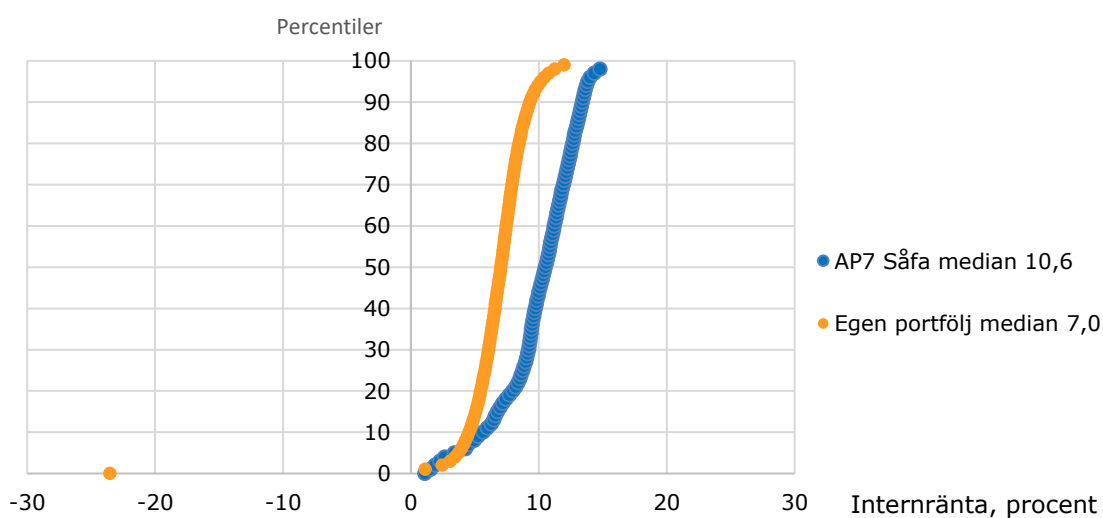
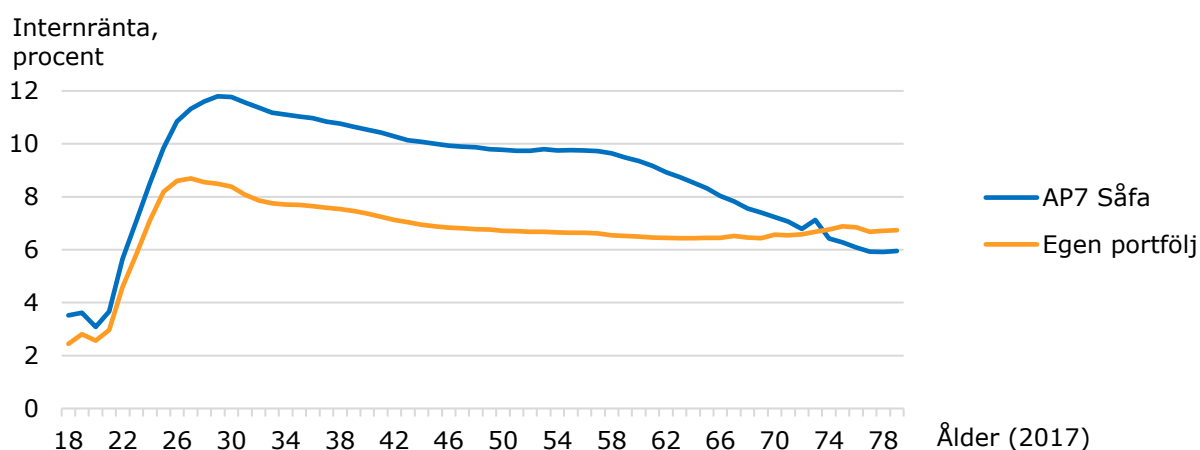

Diagram 4.7 visar värdeutvecklingen för pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa per ålder. Sparare med förvaltning i AP7 Såfa har i de flesta åldrar den högsta genomsnittliga värdeutvecklingen sedan start. Undantaget är de äldsta spararna. Sparare med egen portfölj över 72 år har haft en högre genomsnittlig värdeutveckling jämfört med sparare som har AP7 Såfa. Anledningen är den minskning av andelen aktier som börjar efter 55 års ålder i AP7 Såfa fram till 75 år ålder.

Diagram 4.7

Värdeutveckling sedan start uppdelat på sparare med AP7 Såfa och Egen portfölj per ålder

Värdeutvecklingen efter på inträdesår

I bubbeldiagrammet 4.8 visas den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen efter inträdesår¹¹. Bublornas storlek anger andel av alla pensionssparare. Det framgår då att många kom in i premiepensionssystemet 1995 genom den stora orange bubblan vid inträdesår 1995. Bublornas storlek visar också att de flesta av de med senare inträdesår väljer AP7 Såfa. Av diagrammet framgår också att värdeutvecklingen har varit positiv, både för dem med egen portfölj och för dem med AP7 Såfa. Bäst har det gått för sparare med AP7 Såfa och med inträdesåren 2006 – 2010. Nominellt har de haft en årlig genomsnittlig värdeutveckling i på 12-13 procent.

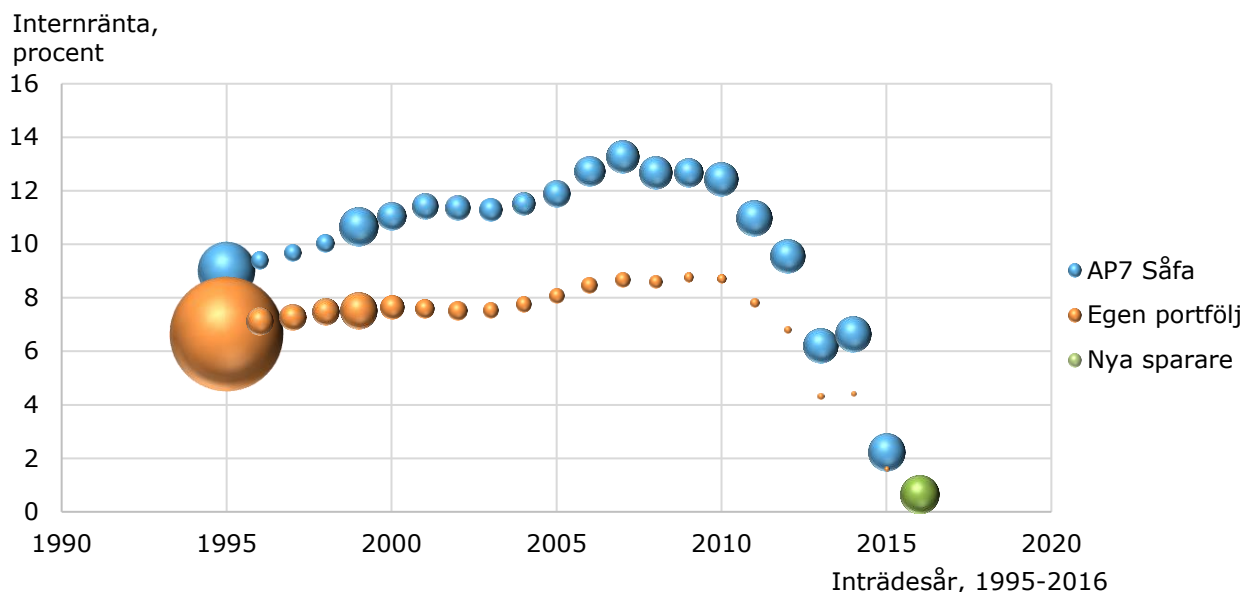
I genomsnitt har värdeutvecklingen varit högst för de som har haft sina pensionsmedel placerade i AP7 Såfa. För dem har årlig värdeutveckling varit 9,9 procent medan sparare med egen vald portfölj har haft en årlig värdeutveckling på 6,9 procent.

Sparare med inträdesår 2016 hade vid utgången av 2017 inte gjort något fondval och visas därför med en egen grön bubbla vid inträdesåret 2016.

¹¹ Inträdesår, det år som den första pensionsrätten tjänas in

Diagram 4.8

Genomsnittlig värdeutveckling per år för perioden 1995–2016 efter inträdesår för pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa, internränta

99,7 procent av pensionsspararna har haft en nominellt positiv värdeutveckling

99,7 procent av pensionsspararna har sedan start haft en genomsnittligt nominellt positiv värdeökning på sitt premiepensionssparande. Det är oavsett om de har en egen portfölj eller om pensionsmedlen har varit placerade i AP7 Såfa. Ju äldre premiepensionssystemet blir desto mindre relevant är den nominella värdeutvecklingen av fonderna som beskrivning av utvecklingen. För att avgifterna (premierna) som betalas till systemet inte ska förlora i köpkraft måste den nominella värdeutvecklingen vara minst lika med prisutvecklingen. För att avgifterna till premiepensionen inte ska förlora i värde i förhållande till inkomstutvecklingen måste värdeutvecklingen vara minst lika med inkomstutvecklingen.

Tabell 4.3 visar värdeutvecklingen för alla pensionssparare för alla inträdesår 1995-2015. I genomsnitt för alla har värdeutvecklingen varit 8,5 procent. För pensionssparare med egen portfölj har värdeutvecklingen varit 6,9 procent och för sparare med AP7 Såfa har den varit drygt 3 procentenheter högre, 9,9 procent. Skillnaden i värdeutveckling mellan kvinnor och män är marginell.

Tabell 4.3

Genomsnittlig värdeutveckling för pensionssparare med egen portfölj samt för sparare med AP7 Såfa, efter kön alla inträdesår

	Samtliga	Egen portfölj	AP7 Såfa
Alla	8,5	6,9	9,9
Kvinnor	8,4	6,9	9,9
Män	8,5	7,0	9,9

Anmärkning: I tabell 4.3 är alla pensionssparare medräknade, oavsett inträdesår.

Diagram 4.9 visar fördelningen av den årliga internräntan från start för alla pensionssparare vid slutet av år 2017. Här ingår pensionssparare från alla inträdesår, från 1995 till 2016. Diagrammet visar utvecklingen för pensionssparare med egen portfölj, AP7 Såfa och nya sparare. Över 99 procent har haft en positiv värdeutveckling. Största andelen av pensionsspararna med egen portfölj ligger i intervallet 4 till 10 procent med en koncentration runt 6 till 8 procent. För pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa ligger det stora flertalet i intervallet 9 till 13 procent. Pensionssparare med egen portfölj är nästan normalfördelade med en topp runt 7 procent. För de med AP7 Såfa kan man inte se någon motsvarande topp i värdeutvecklingen. Värdeutvecklingen är mera spridd bland pensionssparare med innehav i AP7 Såfa. Nya sparare är representerade med en egen grön stapel vid knappt en procent i värdeutveckling.

Diagram 4.9

Genomsnittlig värdeutveckling per år för premiepensionen, uppdelat på egen portfölj, AP7 Såfa och nya sparare, inträdesår 1995–2016, internränta

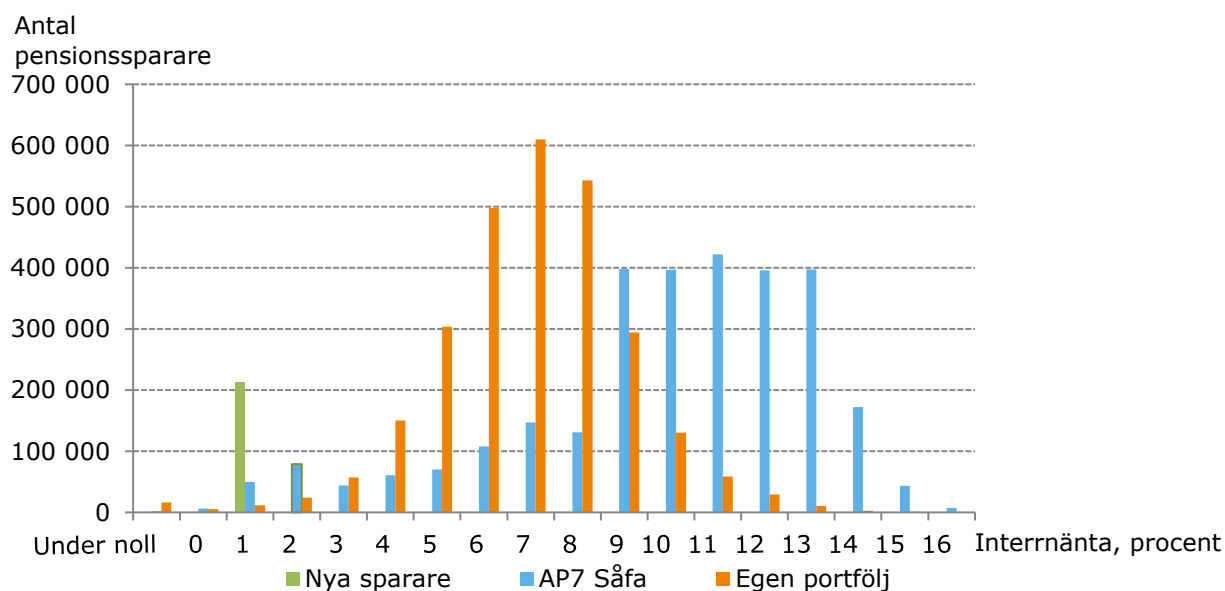
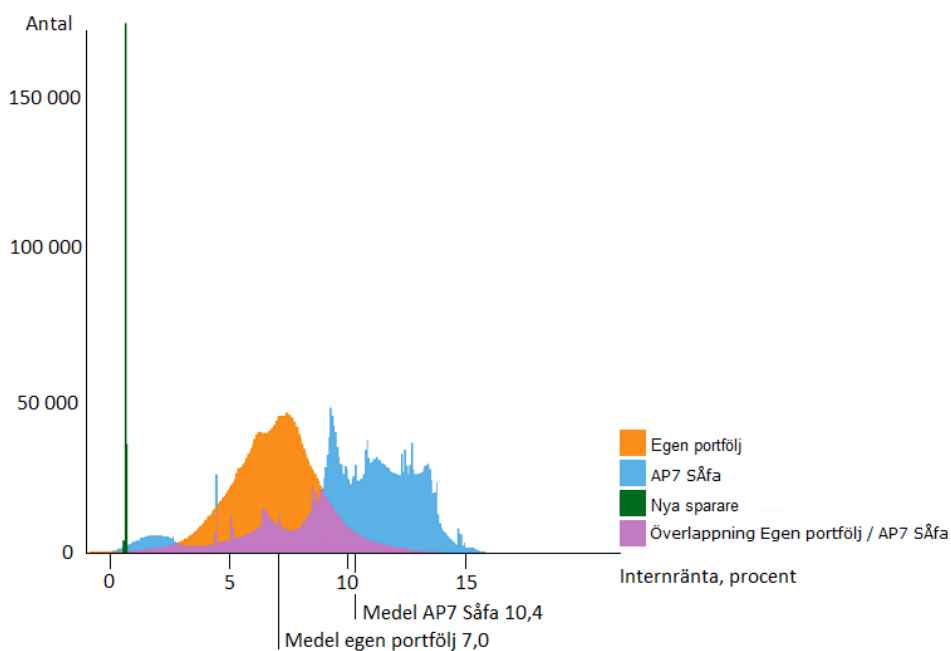

Diagram 4.10 visar fördelningen av genomsnittlig årlig internränta med ett histogram för alla pensionssparare från start. Alla pensionssparare med inträdesår 1995 till 2016 ingår i dataunderlaget. I histogrammet visas pensionssparare med egen portfölj med orange färg, AP7 Såfa med blå färg och nya sparare med grön färg. I det lila fältet överlappar pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa varandra.

Diagram 4.10

Genomsnittlig värdeutveckling per år för premiepensionen, inträdesår 1995–2016

95 procent av spararna med egen portfölj ligger i intervallet 3,7-10,1 procent. Spridningsintervallet blir därmed 6,4 procentenheter. Sparare med AP7 Såfa har en större spridning. 95 procent av spararna med AP7 Såfa ligger i intervallet 2,6 – 13,6 procentenheter. Spridningsintervallet blir därmed 11,1 procent. Jämfört med föregående år har spridningen minskat något. Den minskade spridningen beror på att de med låg årlig värdeutveckling förflyttas mer till höger i diagrammet av den goda värdeutvecklingen under 2017, jämfört med de med hög årlig värdeutveckling.

I diagrammet finns en tydlig topp vid knappt 1 procent. Den långa gröna pinnen representerar nya pensions sparare med inträdesår 2016 och består av drygt 213 000 individer. Pensionsrätterna har förvaltats av riksgälden och alla har då fått samma ränta. De övriga markerade topparna bland personer som har sina pengar placerade i AP7 Såfa indikerar olika inträdesår.

Värdeutveckling per län

Skillnaderna i värdeutveckling mellan länen sedan start är små. För pensionssparare med innehav i AP7 Såfa skiljer det 0,4 procentenheter mellan Stockholms län med en genomsnittlig värdeutveckling på 10,6 procent och Västernorrlands län med en värdeutveckling på 10,2 procent se diagram 4.11

Även bland pensionssparare med egna portföljer är skillnaderna små. Pensionssparare i Stockholms län har haft den högsta värdeutvecklingen med 7,2 procent medan sparare i Jämtlands län har haft lägst värdeutveckling med 6,6 procent. Skillnaden i värdeutveckling sedan start är därmed 0,6 procentenheter. Spridningen inom de två grupperna, sparare med AP7 Såfa och egna portföljer är således liten. Däremot är stor spridningen mellan pensionssparare med AP7 Såfa respektive egen portfölj. Skillnaden är 3,0 procentenheter.

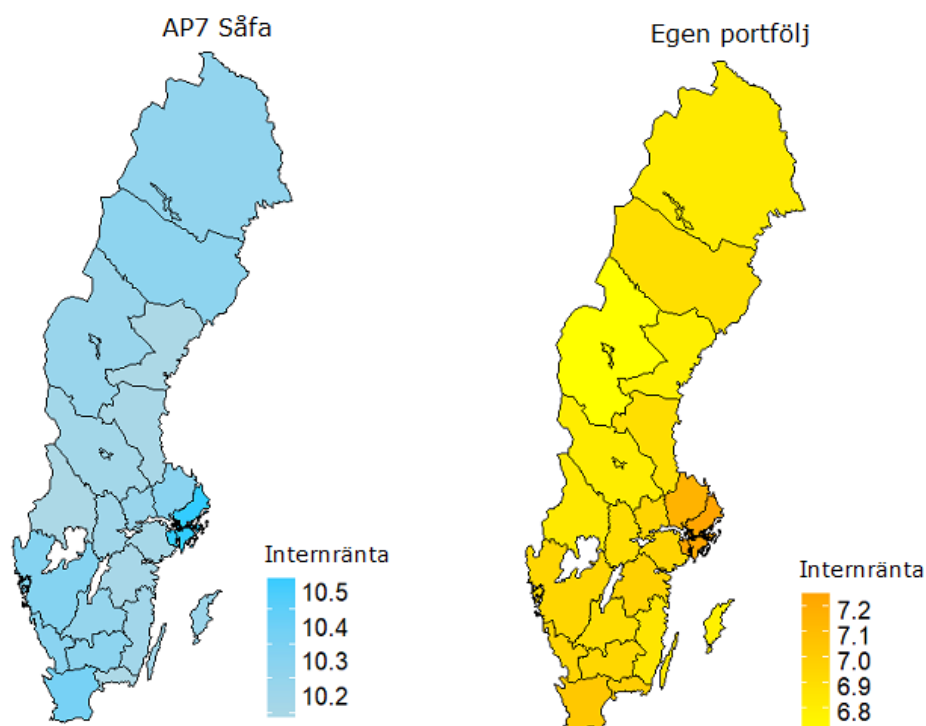
Att dra några entydiga slutsatser utifrån uppgifterna ovan är vanskligt. De två kollektiven skiljer sig åt i flera avseenden. Den genomsnittliga åldern för sparare med egna portföljer är 48,5 år och för sparare i AP7 Såfa är den 36,9 år, skillnaden är därmed 11,6 år mellan de två grupperna av pensionssparare. De yngsta pensionsspararna med egen portfölj bor i Västerbottens län med en genomsnittlig ålder på 47,7 år medan de äldsta bor i Gotlands län, 49,7 år. Genomsnittligt yngsta pensionsspararna med AP7 Såfa bor i Västerbottens län med en ålder av 34,0 år och de äldsta bor i Södermanlands län, 37,4 år.

Störst andel pensionssparare med egen portfölj finns i Jämtlands län. Där har 62 procent av pensionsspararna en egen portfölj. Lägst andel med egen portfölj finns i Stockholms län där 47 procent av pensionsspararna har en valt en egen portfölj.

Aktieandelen är betydligt lägre bland sparare med egna portföljer och det kanske är rimligt med tanke på den att den genomsnittliga åldern är högre. En annan påtaglig skillnad är att andelen pensionssparare som har varit med sedan starten 1995 är betydligt högre bland dem med egna portföljer.

Diagram 4.11

Genomsnittlig årlig värdeutveckling sedan start fördelad på län

Val av portfölj

De mest valda fonderna

I slutet av 2017 bestod fondutbudet på fondtorget i premiepensionssystemet av 823 (847) och 103 (109) fondbolag. Dessutom fanns de statliga alternativen AP7 Såfa och de tre färdiga portföljalternativen AP7 Försiktig, AP7 Balanserad och AP7 Offensiv. Tabell 5.1 visar de tio fonder som flest pensionsspararna hade valt att placera sitt kapital i.

Tabell 5.1

De tio mest valda fonder bland pensionssparare med egen portfölj, rangordnade efter antal sparare som valt fonden, i slutet av 2017

Fondnamn	Risk 36 mån. procent	Värdeutveckling 2013-2017, snitt	Fondavgift, netto	Fondavgift, brutto
Swedbank Robur Technology	17,4	23,6	0,27	1,28
Didner & Gerge Aktiefond	13,9	16,1	0,3	1,23
AMF Aktiefond Sverige	13,7	13,3	0,18	0,42
AMF Aktiefond Världen	12,9	14,6	0,18	0,42
Swedbank Robur Aktiefond Pension	13,2	13,9	0,18	0,45
Swedbank Robur Transfer 80	9,1	11,1	0,19	0,51
Swedbank Robur Transfer 70	7,5	8,9	0,19	0,51
AMF Balansfond	8,1	9,8	0,18	0,42
Swedbank Robur Medica	15,5	15,4	0,27	1,29
AP7 Aktiefond	15	20,8	0,11	0,11
Genomsnitt	12,6	14,8	0,2	0,7

En jämförelse med motsvarande tio-i-topplista för 2016 visar att den genomsnittliga risknivån har ökat med 0,5 procentenheter från 12,1 till 12,6. Enligt Pensionsmyndighetens kategorisering av risk låg nio av tio fonder i intervallet medelrisk eller lägre, se tabell 5.2. Fonden Swedbank Robur Technology placeras i riskkategori hög risk.

Risken i AP7 Såfa och fondtorget var 13,7 respektive 10,5. Både AP7 Såfa och fondtorget hamnar därmed i kategorin medelrisk. Måttet på risk som används är standardavvikelse och anger hur värdet på en fond varierar kring ett medelvärde. I en kontinuerlig uppgångsfas tenderar risken att sjunka. Riskmålet skall därför användas med viss försiktighet.

Den genomsnittliga värdeutvecklingen under perioden 2013-2017 för de mest valda fonderna ökade med 0,2 procentenheter jämfört med perioden 2012-2016.

Tabell 5.2

Pensionsmyndighetens kategorisering av risk

- 0 - 2 mycket låg risk
- 3 - 7 låg risk
- 8 - 15 medelrisk
- 16 - 24 hög risk
- 25 eller mer, mycket hög risk

Samma fonder ingår i fondportföljen över tid

På årets tio-i-topplista är det inga stora förändringar jämfört med föregående år. Ny på listan är AP7 Aktiefond medan Swedbank Robur Sverigefond MEGA har halkat ned från topp-tio-listan. I topp på 2017 års lista ligger förra årets listetta, Swedbank Robur Technology. Fonden hette tidigare Swedbank Robur Contura och var den fond som flest pensionssparare valde vid första valet år 2000. Didner & Gerge Aktiefond har passerat AMF Aktiefond Sverige och ligger 2016 på plats två.

Att förändringarna på listan är små under året är en konsekvens av att få pensionssparare väljer att göra fondbyten. Flera av fonderna är också generationsfonder där pensionsspararna har gjort ett aktivt val och låter pengarna ligga kvar. Det är ju också tanken med generationsfonder, att man skall kunna ligga kvar i fonden fram till pensionen och att risken dras ned med stigande ålder utan att man själv behöver vara aktiv under sparandetiden.

17 procent av premiepensionskapitalet finns i de tio största fonderna

När fondernas popularitet rangordnas efter mest kapital får tio-i-topplistan en något annorlunda sammansättning, se tabell 5.3. Storleken på kapitalet, och därmed rangordningen, styrs dels av hur mycket pensionsmedel som har placerats i fonden, dels av fondens värdeutveckling. Under 2017 hade fonden Didner & Gerge Aktiefond en god värdeutveckling och det bidrar till att fonden håller förstaplatsen från föregående år.

Kapitalet är trögrörligt

En jämförelse med föregående års tio-i-topplista visar att nio av tio fonder fanns med även på listan år från förra året. Nya på listan är fonden AP7 aktiefond medan Nordea Generationsfond 50-tal har lämnat listan. Att en generationsfond som Nordea Generationsfond 50-tal backar från tio-topplistan hänger samman med att pension har börjat betalas ut från fonden och att andelen aktier har minskats.

Tabell 5.3

De tio fonderna med mest kapital i slutet av 2017

Fondnamn	Fondkapital, mkr	Värdeutveckling 2017, procent
Didner & Gerge Aktiefond	25 229	10
Swedbank Robur Transfer 80	22 208	10
Swedbank Robur Technology	22 119	30
Swedbank Robur Transfer 70	20 389	9
AMF Aktiefond Sverige	20 222	8
AMF Aktiefond Världen	17 226	9
Nordea Generationsfond 60-tal	16 751	12
Swedbank Robur Aktiefond Pension	15 227	15
Nordea Generationsfond 70-tal	13 891	12
AP7 Aktiefond	13 443	18
Summa	186 704	Medel: 13

Anmärkning: Uppgiften om fondkapital baseras på totalstatistik över de pensionssparare och pensionärer som i slutet av 2017 hade en egen portfölj.

Tillgångsallokering

Hög andel aktier

Den förväntade avkastningen i en fondportfölj avgörs till stor del hur kapitalet är placerat i olika tillgångsslag. Förväntad värdeutvecklingen i en penningmarknadsfond är betydligt lägre jämfört med en global aktiefond. Samtidigt är risken i penningmarknadsfonden avsevärt lägre jämfört med aktiefonden. Något som kan påverka värdeutvecklingen är att blandfonder kan ha höga avgifter jämfört med en egen mix av aktie- och räntefonder.

Inom premiepensionen är en stor andel av kapitalet placerat i aktier. Diagram 5.1 visar hur kapitalet inom fondrörelsen är allokerat i de fyra olika fondtyperna, AP7 Såfa och totalt kapital. Kapitalet i aktiefonder och aktiedelen i AP7 Såfa utgör tillsammans 785 miljarder kronor. En mindre andel av kapitalet i fonderna på fondtorget antas ligga i likvida medel och aktieandelen i AP7 Såfa utgör 92 procent, se diagram 5.4. Andelen aktier i generationsfonder uppgår till ungefär 80 procent och andelen aktier i blandfonder uppgår till ungefär 60 procent. Det innebär att det totala kapitalet som är placerat i aktier uppgår till knappt 960 miljarder kronor motsvarande drygt 87 procent av det totala kapitalet.

Diagram 5.1

Kapitalet inom fondrörelsen fördelat på olika fondtyper, AP7 Såfa och totalt kapital, miljarder kronor

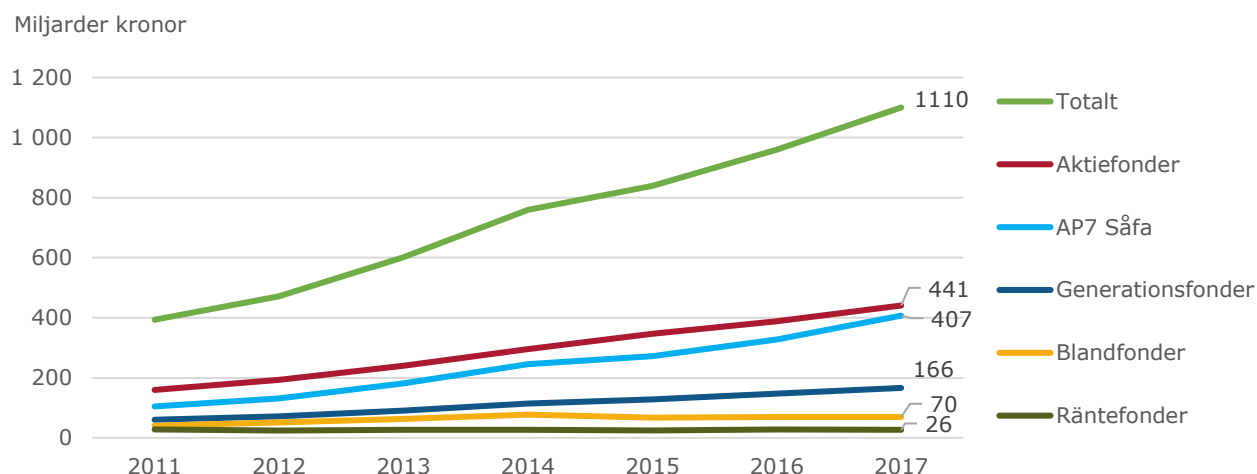
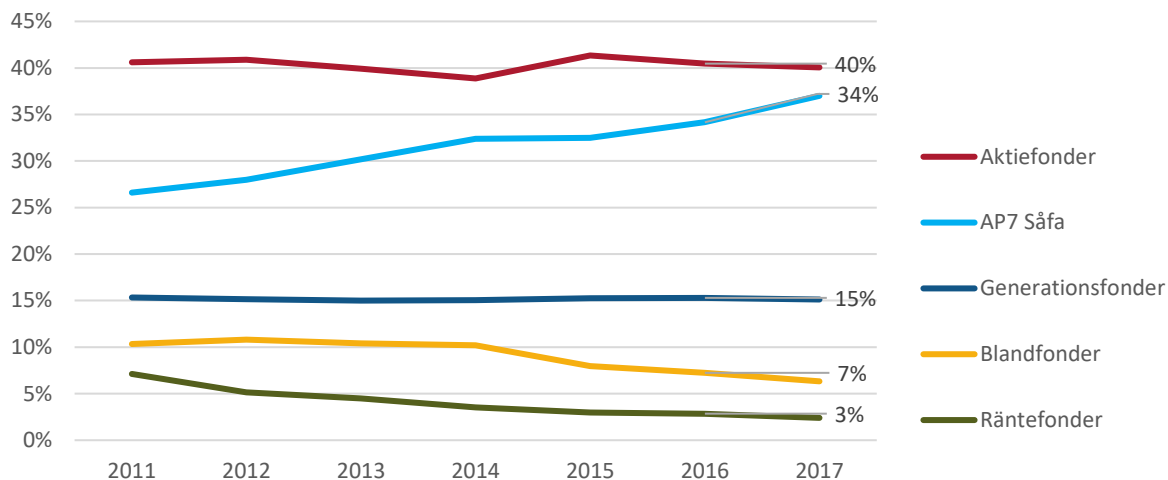

Diagram 5.2

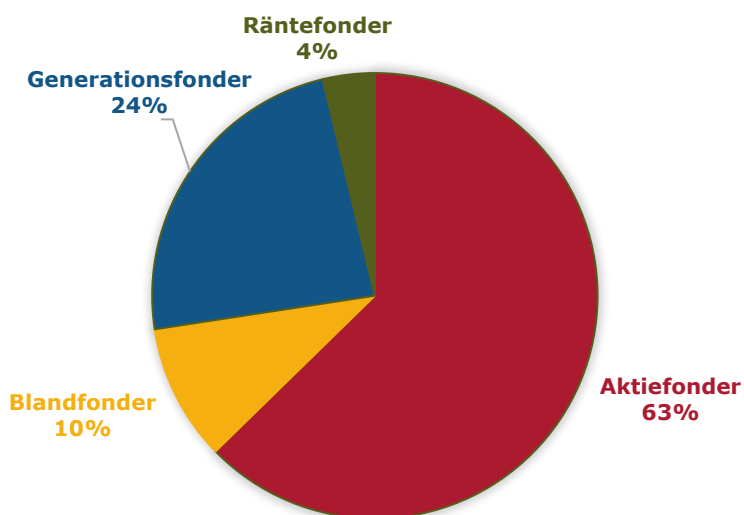
Andel av kapitalet inom fondrörelsen som är placerat i olika fondtyper, Ap7 Såfa, procent

I diagram 5.3 och 5.4 visas de olika fondtypernas andel av kapitalet för fonderna på fondtorget och AP7 Såfa. Totalt var 703 miljarder kronor placerat i fonderna på fondtorget och omkring drygt 570 miljarder kronor var placerade i aktietillgångar. Uttryckt i procent uppgick därmed aktieandelen till 81 procent.

Diagram 5.3

Fördelning mellan aktiefonder, blandfonder, generationsfonder och räntefonder på fondtorget, procent av kapitalet

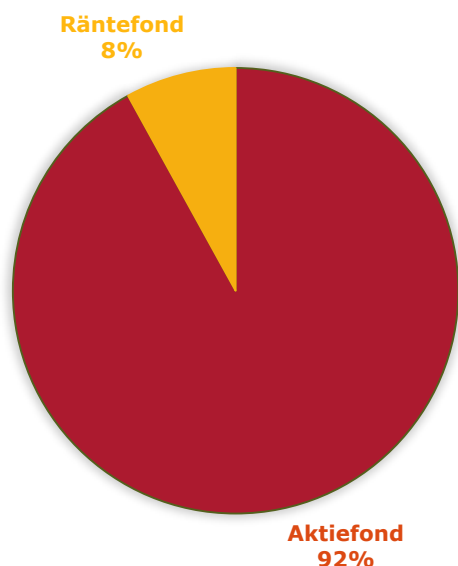

I diagram 5.4 framgår det att aktieandelen i AP7 Såfa uppgår till 92 procent. Det innebär att aktieandelen är 9 procentenheter större jämfört med fonderna på fondtorget. I samband med den gynnsamma utvecklingen på

aktiemarknaderna de senaste 5 åren har det inneburit att den större aktieandelen i AP7 Såfa bidragit till en mycket god värdeutveckling för pensionsspararna som har haft sina pengar placerade där.

Diagram 5.4

Fördelning mellan aktiefond och räntefond för Sjunde AP-fondens förvaltning, procent av kapitalet

AP7 Såfa är uppbyggd av två fonder, AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond. För sparare och pensionärer med kapitalet placerat i AP7 Såfa är andelen aktier 100 procent upp till 55 års ålder. Därefter minskas andelen aktier med drygt 3 procent per år fram till 75 års ålder, aktieandelen är då nere i 33 procent. I förvaltningen av AP7 Aktiefond använder sig Sjunde AP-fonden sig av hävstång och för närvarande uppgår hävstången till 125 procent. För sparare som är 55 år eller yngre innebär det att den verkliga exponeringen mot aktier uppgår till 125 procent och för de sparare som har fyllt 75 år är exponeringen mot aktier 41 procent.

Ökande andel förvaltad kapital i hållbara investeringar

På Pensionsmyndighetens fondtorg är fonder med hållbara investeringar märkta med M/E. Märkningen anger att fondförvaltaren tar miljö och/eller etisk hänsyn i samband med beslut om hur pengarna i fonden skall förvaltas. En ökad medvetenhet bland investerare om miljöproblem och att mänskliga rättigheter upprätthålls har gjort att förvaltare i allt högre grad väger in dessa faktorer vid sina investeringsbeslut.

M/E-märkning har funnits på Pensionsmyndighetens fondtorg sedan 2008. Märkningen var då baserad på uppgifter från fondförvaltarna själva. Sedan

2013 är M/E-märkningen baserad på Swesif:s¹² hållbarhetsprofil. ”Swesif är ett oberoende nätverksforum för organisationer som arbetar för eller med hållbara investeringar i Sverige”.

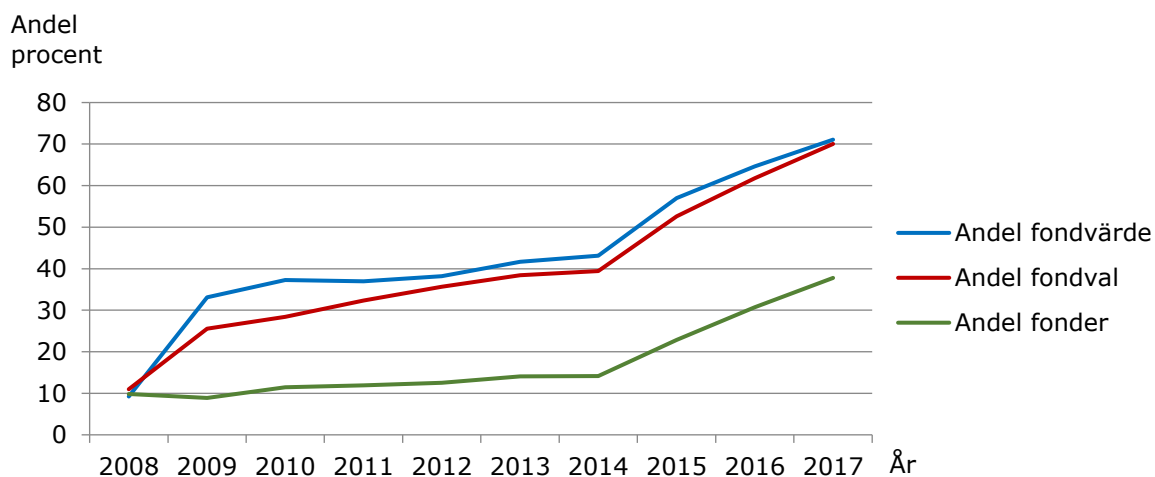
Under 2017 ökade andelen kapital inom premiepensionen som är investerat i fonder märkta med M/E från 620 miljarder kronor till 789 miljarder kronor. Det innebär att en bit över två tredjedelar, 71 procent av det totala kapitalet inom fondrörelsen är placerat i fonder med M/E-märkning. Föregående år var andelen kapital placerat i fonder med hållbara investeringar 64 procent. Ökningen av kapitalet placerat i M/E-fonder har således fortsatt att öka även under 2017. Även under 2017 förklaras ökningen till stor del av att antalet fonder med M/E-märkning har ökat, se diagram 5.5.

Vid ingången av 2016 fanns det 260 fonder med M/E-märkning och ett år senare hade antalet ökat till 320 fonder, en ökning med 38 procent. Ökningen av antalet M/E-fonder beror till stor del på att några fondbolag med många fonder fick sina fonder godkända enligt Swesif:s hållbarhetsprofil. När rapporten skrivs är 86 fondbolag och institutioner anslutna till hållbarhetsprofilen hos Swesif varv 40 fondbolag återfinns på Pensionsmyndighetens fondtorg.

Den ökande medvetenheten om tillståndet i världen kommer sannolikt att öka kravet på hållbara investeringar och ett ansvarsfullt agerande av fondförvaltarna. Fonder som inte svarar upp mot efterfrågan på en hållbar förvaltning kan antagligen räkna med svårigheter att attrahera investerare.

Diagram 5.5

Miljö/etiska fonders andel av fondvärde, fondval och fonder under åren 2008-2017

¹² SWESIF, Sveriges forum för hållbara investeringar
<http://www.swesif.org/>

Pensionsspararnas aktivitet

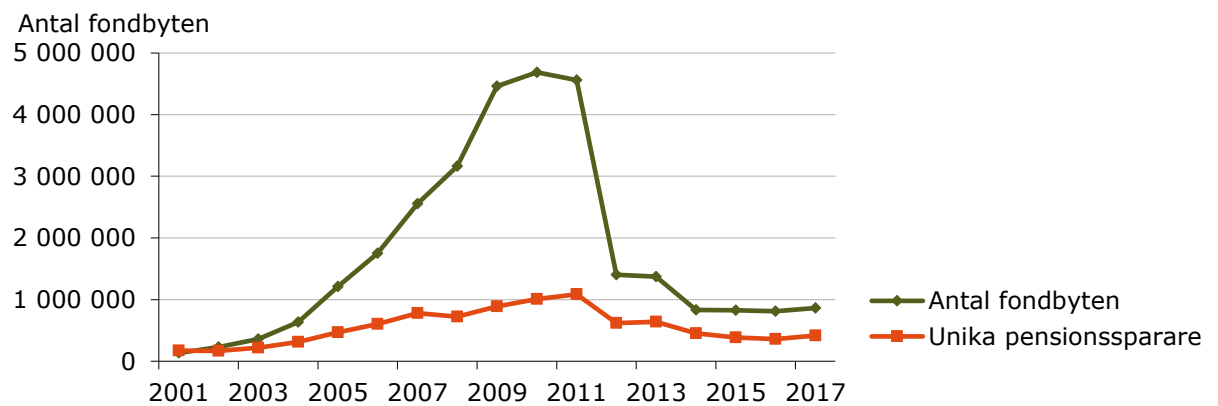
Aktiviteten planar ut

Under 2017 har antalet fondbyten ökat något jämfört med föregående år. Under året genomfördes 862 190 (810 335) fondbyten. En ökning av antalet fondbyten med 6 procent.

Antalet unika pensionssparare som gjorde fondbyten ökade med drygt 58 000 under 2017, motsvarande en ökning med 16 procent. Antalet pensionssparare som bytte fonder är därmed knappt 420 000. Det innebär att andelen pensionssparare och pensionärer som är aktiva och byter fonder utgör ungefär 5,7 procent av alla individer inom premiepensionssystemet, exklusive pensionärer med traditionell förvaltning.

Diagram 5.6

Antal fondbyten, unika pensionssparare som byter fonder per år

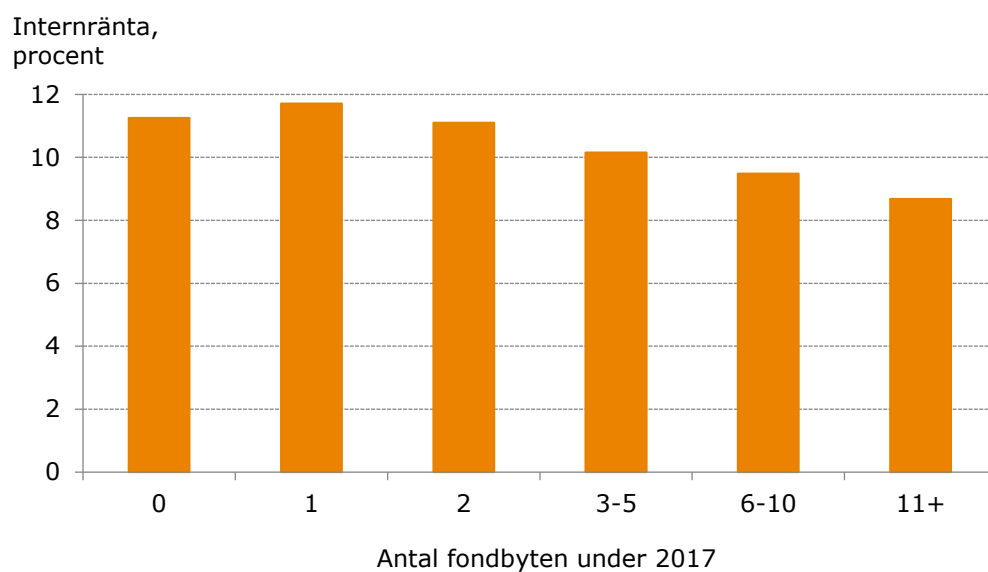

Fondbyten under 2017

I diagram 5.7 visas värdeutvecklingen för pensionssparare med egna portföljer efter antal fondbyten under 2017. För sparare som inte gjorde några fondbyten under 2017 blev värdeutvecklingen i genomsnitt 11,3 procent. Bäst värdeutveckling hade sparare som gjorde ett fondbyte. För dem blev värdeutvecklingen 11,7 procent. För sparare som gjorde fler än 11 fondbyten eller fler blev värdeutvecklingen i genomsnitt 8,7 procent. Antalet pensionssparare som är aktiva är som tidigare nämnts få. Av alla med egen portfölj så gjorde drygt 10 procent ett fondbyte under 2017. Av pensionssparare med egen portfölj som inte gjorde något fondbyte under 2017, är det en stor andel pensionssparare med förvaltning i olika generationsfonder.

Diagram 5.7

Värdeutveckling under 2017 grupperat efter antal fondbyten under 2017

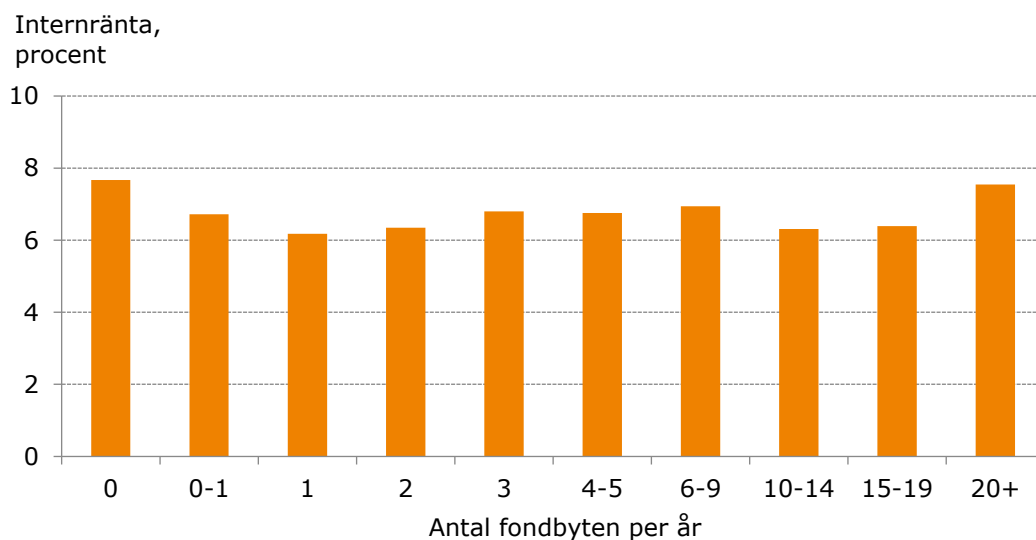

Fondbyten sedan start

I diagram 5.8 visas värdeutvecklingen för pensionssparare med egna portföljer efter antal fondbyten per år sedan inträdet. Diagrammet visar att värdeutvecklingen mellan aktiva sparare och inaktiva sparare är tämligen lika. Skillnaden i värdeutveckling är störst mellan de som har varit helt inaktiva och de som har gjort ett fondbyte per år. Skillnaden mellan dessa grupper är 1,4 procentenheter i värdeutveckling.

Diagram 5.8

Värdeutveckling sedan start grupperat efter antal fondbyten per år

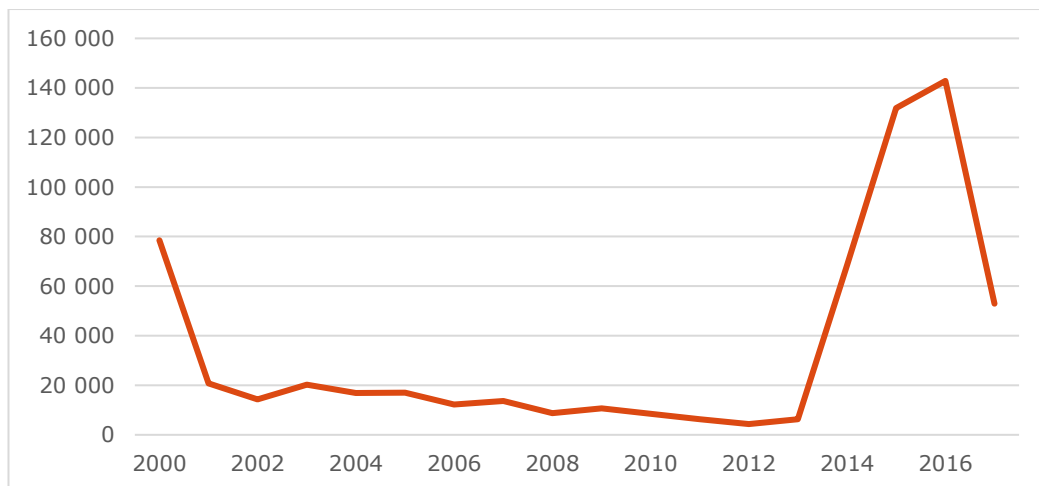
Fondbyten via blankett minskade under 2017

Sedan 2013 ökade antalet fondbyten via blankett från 6 282 till 142 846 under 2016. Det motsvarar ökning med över 2 000 procent. Diagram 4.12 visar hur antalet fondbyten via blankett har förändrats sedan starten år 2000. Trenden sedan år 2000 har varit att allt färre pensionssparare valt att göra fondbyten via blankett. 2014 skedde ett mycket markerat trendbrott samtidigt som Pensionsmyndigheten stoppade möjligheten att genomföra fondbyten med pinkod. Förklaringen till den kraftiga ökningen av antalet fondbyten med blankett är sannolikt att företag som erbjuder diskretionära förvaltningstjänster av premiepensionen började använda sig av möjligheten att genomföra fondbyten med blankett i stället för med pinkod. Trendbrottet fortsatte under 2015 och ökningen fortsatte även en bit in på 2016. Under perioden januari-april beställdes 575 000 fondbytesblanketter. Den övervägande delen av blanketterna beställdes av olika aktörer som erbjuder förvaltningstjänster av premiepensionen. Blanketten skickas därefter till den adress där pensionsspararen är folkbokförd. Att få en mängd blanketter i brevlådan som man inte hade beställt skapade irritation och många pensionssparare kontaktade Pensionsmyndigheten och undrade varför alla dessa blanketter skickades ut.

För att råda bot på problemet med blanketter införde Pensionsmyndigheten under 2016 några olika åtgärder. De åtgärder som Pensionsmyndigheten vidtog har haft effekt. Under 2017 sjönk antalet beställda fondbyten via blankett till knappt 53 000.

Diagram 4.12

Antal fondbyten beställda genom blankett under perioden 2000-2017

Muntliga avtal måste bekräftas från 1 juli 2014

Från den första juli 2014 är det inte längre möjligt att ingå muntliga avtal vid telefonförsäljning av en förvaltnings- eller rådgivningstjänst som avser premiepension. För att ett avtal ska vara giltigt krävs att konsumenten skriftligen accepterar budet. Utan giltigt avtal ska konsumenten inte vara betalningsskyldig för tjänsten. Förvaltningsföretagen som idag arbetar med telemarketing för att avtala om förvaltningstjänster måste anpassa sig till den

nya modellen och få de muntliga avtalen skriftligen bekräftade. Redan slutna avtal såväl muntliga som skriftliga gäller som tidigare.

Under 2018 kommer förslag till ny lagstiftning sannolikt att införas som förbjuder försäljning på telefon inom premiepensionen.

Avgifter och rabatter

Avgiften har stor betydelse för den framtida premiepensionen

Fondavgiftens storlek skiljer sig åt mellan fonderna. Fonder med högre risknivåer har ofta också högre fondavgifter. Till exempel har aktiefonder oftast högre avgifter än räntefonder. Fonder med aktiv förvaltning har också som regel högre avgifter jämfört med indexfonder. Portföljavgiften är det vägda genomsnittet av de fondavgifter, efter rabatt, som fondbolagen tar ut för de fonder som ingår i pensionsspararens portfölj¹³.

2015 skärpte Pensionsmyndigheten reglerna kring rabattmodellen.

Bakgrunden var ett ökande antal fonder med mycket höga fondavgifter.

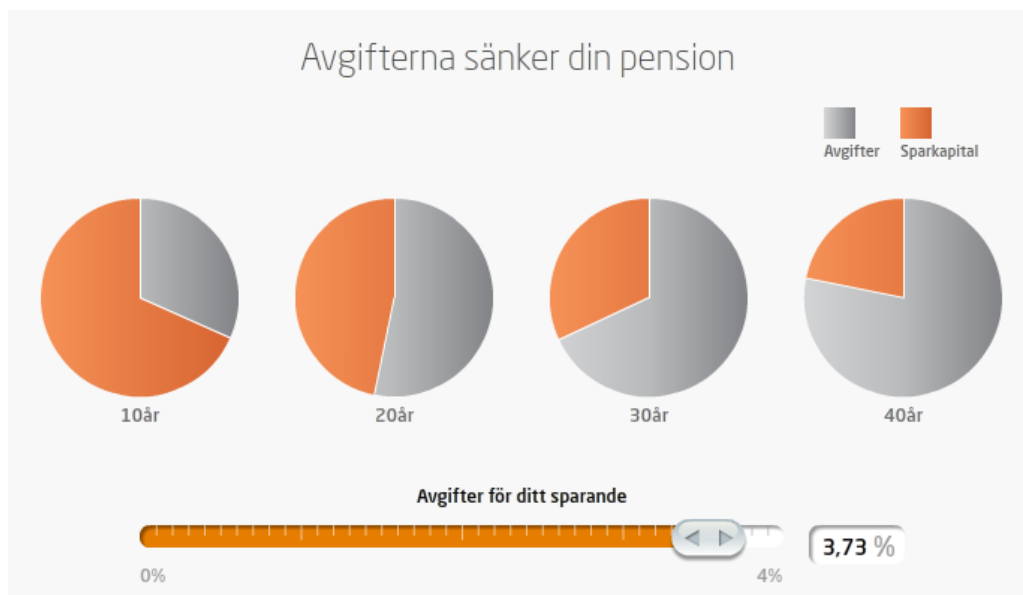
Genom omotiverat höga avgifter blev fondavgiften efter rabatt alldeles för höga för ett långsiktig pensionssparande. Dyraste fonden på fondtorget under 2017 var fonden SEF - Aktiv Finans EGAS Dynamic Portfolio som förvaltas av Swedbank Management Company S.A med en fondavgift på 3,87 procent innan rabatt. En avgift på 3,87 procent reducerar pensionen med 68 procent under en 30-årig sparperiod. Med en avgift på 0,89 procent reduceras pensionen med 24 procent.

På lång sikt har avgiftsnivån mycket stor betydelse för pensionsutfallet. En avgift på 0,5 procent reducerar pensionen på sikt med cirka 15 procent i förhållande till en avgiftsfri portfölj. I diagram 5.9 visas konsekvensen av höga avgifter för olika sparperioder.

Diagram 5.9

Resultat från Fondvalsguiden vid ett 30-årigt sparande, avgift 3,73 procent

¹³ Pensionsmyndigheten har en rabattmodell för att pensionsspararna och pensionärerna ska kunna ta del av de kostnadsfördelar i kapitalförvaltningen som premiepensionssystemet genererar. Information om rabattmodellen finns i Årsredovisningen för Pensionsmyndigheten avseende år 2017.

På Pensionsmyndighetens hemsida finns ett användbart verktyg där avgiftens betydelse blir tydlig. Verktöget hittar du här:
<https://secure.pensionsmyndigheten.se/kostnaden.html>.

Ett annat verktyg som är användbart vid fondval är Pensionsmyndighetens Fondvalsguide som du hittar här:
<https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/valj-och-byt-fonder/fondvalsguiden-stod-for-ditt-fondval>

Rabatt på förvaltningsavgiften ger högre premiepension

Nivån på den genomsnittliga avgiften efter rabatt för hela pensionsspararkollektivet var 0,22 procent under 2017, en sänkning med 0,01 procentenhet jämfört med föregående år. Utan rabatt var den genomsnittliga avgiften 0,66 procent. Avgiften för dem som har AP7 Såfa och är 55 år eller yngre är 0,11 procent. För de som är äldre än 55 år reduceras avgiften ju äldre man blir. Det hänger samman med att innehavet i AP7 Såfa förändras med stigande ålder. Vid 75 års ålder fördelar sig innehavet till 33 procent aktier och 67 procent räntor. Eftersom avgiften är lägre för räntedelen sjunker den totala avgiften och vid 75 års ålder är den 0,06 procent.

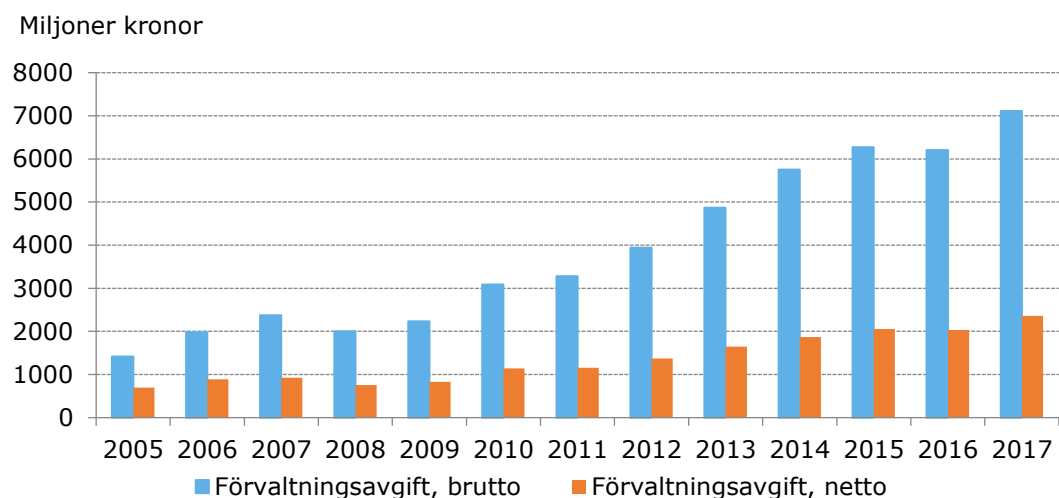
Den genomsnittliga kapitalviktade avgiften för de med egen portfölj var något lägre för 2017 jämfört med föregående år. Bruttoavgiften var i genomsnitt 1,02 procent.

Återbetalda rabatter

Samarbetsavtalet mellan Pensionsmyndigheten och fondförvaltarna anger att fondförvaltarna ska lämna rabatt på den förvaltningsavgift som de tar ut. Diagram 5.10 visar uttag av förvaltningsavgift brutto och netto över tid. Förvaltningsavgiften dras dagligen före rabatt från fondens värde. Under 2017 drogs 7 110 miljoner kronor i förvaltningsavgift. Rabatten på förvaltningsavgift uppgår till 4 750 miljoner kronor och kommer att återföras till spararnas konton under 2018.

Diagram 5.10

Förvaltningsavgifter brutto och netto efter rabatt

Under 2017 återfördes rabatterna från 2016 plus ränta till spararnas konton, totalt 4,1 miljarder kronor.

Totalt erhöll fondbolagen som är anslutna till premiepensionssystemet 2,4 miljarder kronor i fondavgifter. Mest pengar tillföll AP7 Aktiefond, knappt 440 miljoner kronor, se tabell 5.5. Fondavgiften i AP7 Aktiefond är 0,11 procent och fonden är därmed en av de billigaste aktiefonderna. Bland aktiefonderna är det endast fonden Avanza Zero som har lägre avgift med en avgift på noll (0) procent. Genom det stora kapitalet som ligger under förvaltning i AP7 Aktiefond blir ersättningen i till fondförvaltaren Sjunde AP-fonden ansenlig. Fonden närmast efter AP7 Aktiefond på listan över fonder som fick mest fondavgift var Didner & Gerge Aktiefond som tog in närmare 76 miljoner kronor genom fondavgiften.

Tabell 5.5

Fonder som fått mest ersättning i fondavgifter 2017, fondförvaltare, fonder, fondavgifter brutto netto i procent, fondavgifter i kronor

Fondförvaltare	Fond	Fondavgift		
		Netto	Brutto	Miljoner kronor
Sjunde AP-Fonden	AP7 Aktiefond	0,11	0,11	436
Didner & Gerge Fonder AB	Didner & Gerge Aktiefond	0,3	1,23	76
Swedbank Robur Fonder AB	Swedbank Robur Technology	0,27	1,28	60
Indecap Fonder AB	Indecap Guide 2	0,48	2,03	62
Solidar Fonder AB	Solidar Flex 100 Plus	0,49	2,24	57
Ålandsbanken Fondbolag Ab	Ålandsbanken Premium 100 Global Aktie Placeringsfond	0,5	2,03	52
AMF Fonder AB	AMF Aktiefond Sverige	0,18	0,42	36
Handelsbanken Fonder AB	Handelsbanken Svenska Småbolagsfond	0,34	1,55	18
Lannebo Fonder AB	Lannebo Småbolag	0,47	1,62	23
Länsförsäkringar Fondförvaltning AB (publ)	Länsförsäkringar Fastighetsfond	0,33	1,43	17
AMF Fonder AB	AMF Aktiefond Världen	0,18	0,42	31

I tabell 5.6 är den totala kostnaden för premiepensionen sammanställd. Totalt betalade pensionsspararna och pensionärerna 2 556,1 miljarder kronor i olika avgifter. Det innebär en genomsnittlig kostnad om 355 kronor.

Förvaltningsavgiften varierar stort beroende på vilka fonder som är valda och på storleken på det förvaltade kapitalet. Den högsta fondavgiften för en individ var 36 083 kronor. Rabatten uppgick till 21 084 kronor och det innebär att förvaltningsavgift efter rabatt blev 14 999 kronor.

Pensionsmyndighetens administrativa avgift tas ut som en procentsats av tillgodohavandet på kontot. Procentsatsen för 2017 var 0,12 procent. För att inte avgiften ska bli orimligt stor finns även ett avgiftstak. För 2017 är avgiftstaket satt till 125 kronor. Den högsta individuella kostnaden som erlades för premiepensionen för 2017 blev därmed 15 119 kronor.

Tabell 5.6

Kostnader för premiepensionen för 2017

Kostnadsslag	Miljoner kronor
Förvaltningsavgift	2 466
Pensionsmyndighetens administrativa avgift	468
Summa	2 934

Pensionsprognos

Avsnittet Pensionsspararna avslutas med pensionsprognoser. Vid beräkning av prognoserna har Pensionsmyndighetens typfallsmodell använts och beräkningarna är gjorda för några olika årskullar vid 65 års ålder och vid alternativ pensionsålder. Alternativ pensionsålder beskriver hur mycket längre vi behöver arbeta på grund av ökande medellivslängd, om vi vill ha lika stor pension, mätt som andel av slutlönen, jämfört med pensionen vid en oförändrad medellivslängd.

Underlag för prognoserna är medianen av deklarerade inkomster för 2016. Pensionsrätterna har därefter räknats upp till 2017 års lönenivå genom att inkomsten har multiplicerats med ökningen i inkomstindex¹⁴ för 2017.

Prognoserna är beräknade för en person som antas börjar arbeta vid 23 års ålder och pensionerna är uttryckta i 2017 års lönenivå. Lönerna antas växa realt med 1,8 procent per år och för premiepensionen och tjänstepensionen antas en årlig real värdeutveckling på 3,9 procent. Siffran på real värdeutvecklingen om 3,9 procent är prognosstandard och är framtagen av Svensk Försäkring i samarbetat med Pensionsmyndigheten. Tjänstepensionen är beräknad med tjänstepensionsavtalet SAF-LO som grund.

Man kan notera en stor skillnad i premiepension mellan årskull 1955 och t.ex. årskull 1980. Båda årskullarna är fullt ut med i det nuvarande pensionssystemet och har därmed haft full avsättning till premiepensionen. Skillnaden är att det nuvarande pensionssystemet infördes när årskull 1955 redan hade arbetat halva sitt arbetsliv. Intjänandet till premiepensionen är därför bara ungefär 20 år. Årskull 1980 däremot kommer att tjäna in till premiepensionen under hela arbetslivet.

De yngsta årskullarna har relativt låg pension och det beror på att beräkningen är gjord på medianinkomster för 2016. Många i 25-årsåldern är inte fullt ut etablerade i arbetslivet. De kanske arbetar samtidigt som de studerar eller har tillfälliga jobb. Medianinkomsten stiger fram till ungefär 45 års ålder.

I tabellerna 5.7 och 5.8 anges också kompensationsgraden vid 65 respektive alternativ pensionsålder. Kompensationsgrad anger i vilken grad slutlönen kompenseras genom pension. Kompensationsgraden är pension dividerad med slutlön.

¹⁴ Inkomstindex ökning 2017 3,7 procent

Tabell 5.7

Pensionsprognos vid 65 års ålder för några olika årskullar, pension uttryckt i fasta priser, kronor, kompensationsgrad i procent

Årskull	Slutlön	Total pension	Inkomst-pension	Premie-pension	Tjänste-pension	Kompensationsgrad vid 65 års ålder
1955	32 400	19 000	14 000	1 700	3 300	59
1960	38 400	22 400	15 700	2 400	4 300	58
1965	43 700	25 600	16 900	3 200	5 400	59
1970	47 200	28 100	17 400	4 100	6 600	59
1975	48 200	29 100	17 000	4 400	7 600	60
1980	45 400	27 200	15 600	4 000	7 600	60
1985	43 100	24 400	14 500	3 500	6 500	57

Tabell 5.8

Pensionsprognos vid *alternativ pensionsålder* för några olika årskullar, pension uttryckt i fasta priser, kronor, kompensationsgrad i procent

Årskull	Slutlön	Total pension	Inkomst-pension	Premie-pension	Tjänste-pension	Kompensationsgrad vid alternativ pensionsålder
1955	34 200	23 400	17 200	2 100	4 100	68
1960	41 200	28 800	20 200	3 200	5 400	70
1965	46 900	33 800	22 500	4 400	7 000	72
1970	50 700	38 600	24 100	5 800	8 800	76
1975	52 700	40 900	24 100	6 400	10 300	78
1980	49 700	39 200	22 700	5 900	10 600	79
1985	48 000	36 500	21 900	5 400	9 200	76

Alternativ pensionsålder

Alternativ pensionsålder beskriver hur mycket längre vi behöver arbeta om vi vill ha lika stor pension, som vi hade fått om livslängden i Sverige inte hade ökat alls. Alternativ pensionsålder beräknas för varje årskull och är högre för yngre årskullar och den alternativa pensionsåldern är ett sätt att beskriva effekten på pensionerna som den ökade livslängden medför. Under 2017 lanserade Pensionsmyndigheten en ny metod för att beräkna alternativ pensionsålder. Den största skillnaden mot tidigare beräkningsmetod är att den nya metoden tar hänsyn till minskad dödlighet även innan pensionsuttagets början.

I tabell 5.9 visar alternativ pensionsålder för några olika årskullar. De alternativa pensionsåldrar som används vid beräkning av tabell 5.8 återfinns i tabellen under rubriken i kolumnen. I tabell 5.9 visas också alternativ pensionsålder beräknad enligt tidigare metod. För årskull 1970 har den alternativa pensionsåldern höjts med ett år jämfört med tidigare metod. För årskull 2010 har alternativ pensionsålder höjts med 1,5 år.

Tabell 5.9

Alternativ pensionsålder för några olika årskullar beräknade med tidigare metod och ny metod

Alternativ pensionsålder, år			
Årskull	Tidigare metod	Ny metod	Skillnad, år
1955	67,1	67,7	0,6
1960	67,5	68,2	0,7
1965	67,9	68,6	0,7
1970	68,1	69,0	0,9
1975	68,4	69,4	1,0
1980	68,8	69,8	1,0
1985	69,0	70,2	1,2
1990	69,3	70,6	1,3
1995	69,7	70,9	1,2
2000	69,9	71,3	1,4
2005	70,1	71,6	1,5
2010	70,4	71,9	1,5

Mer information om alternativ pensionsålder finns att läsa i rapporterna ”Formel för alternativ pensionsålder” och ”Alternativ pensionsålder”.

Rapporterna finns på Pensionsmyndighetens hemsida här:

<https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/Rapporter/rapporter>

Pensionärerna

De följande avsnitten beskriver pensionärerna. Pensionär är alla som har ansökt om pension och som har angett en uttagsnivå större än noll. Personer som har angett uttagsnivå noll betraktas som pensions sparare enligt definitionen i avsnitt 3.

Behållning och fördelning av kapitalet

I följande avsnitt visas den genomsnittliga behållningen på pensionärernas konton och hur kapitalet är fördelat mellan fondförsäkring och traditionell försäkring.

Flest pensionärer inom fondförsäkring

De flesta pensionärer väljer att ha kvar fondförsäkring i samband med att de går i pension. Totalt är det 1 196 358 pensionärer med fondförsäkring vilket motsvarar 80 procent av alla pensionärer. Fördelningen mellan pensionärer som väljer fondförsäkring och pensionärer som väljer traditionell försäkring har varit tämligen konstant över tid. Traditionell försäkring uppfattas som en mer stabil försäkringsform och det är också vanligare att man väljer efterlevandeskydd inom traditionell försäkring.

I tabell 6.1 finns en sammanställning över de olika försäkringsformerna.

Tabell 6.1

Pensionärers fördelning på olika försäkringsformer, antal och andel i procent

Försäkringsform	Antal	Andel
Fondförsäkring utan efterlevandeskydd	991 091	67
Fondförsäkring med efterlevandeskydd	205 267	14
Total, fondförsäkring	1 196 358	80
Traditionell försäkring utan efterlevandeskydd	228 456	15
Traditionell försäkring med efterlevandeskydd	65 459	4
Total, traditionell försäkring	293 915	20
Total, pensionärer	1 490 273	100

Pensionärernas behållning

1 490 273 pensionärer och 124,8 miljarder kronor i pensionskapital

Vid slutet av 2017 fanns det 1 490 273 pensionärer i premiepensions systemet och det samlade pensionskapitalet uppgick till 153,6 (124,8) miljarder kronor.

103 100 kronor i genomsnittlig kontobehållning

Den genomsnittliga behållningen på pensionärernas premiepensionskonto har ökat med 19 procent under 2017 och uppgick i slutet av året till 103 100 (88 800) kronor. Att värdet på kontona har ökat under 2017 beror på att yngre pensionärer med ett större kapital har tillkommit under året och att det har

varit en positiv värdeutveckling både i traditionell försäkring och i fondförsäkring.

Pensionärer med efterlevandeskydd har i genomsnitt 119 000 kronor på kontot vilket är 19 500 kronor mer jämfört med pensionärer utan efterlevandeskydd.

Tabell 6.2

Genomsnittlig behållning på pensionärernas konton vid utgången av 2017, kronor

	Samtliga	Fondförsäkring, egen portfölj	Fondförsäkring, AP7 Såfa	Traditionell försäkring
Alla	103 080	116 030	81 638	94 038
Kvinnor	92 529	104 001	72 745	85 878
Män	113 970	128 235	90 736	102 978

Yngre pensionärer har högre kontobehållning jämfört med äldre pensionärer

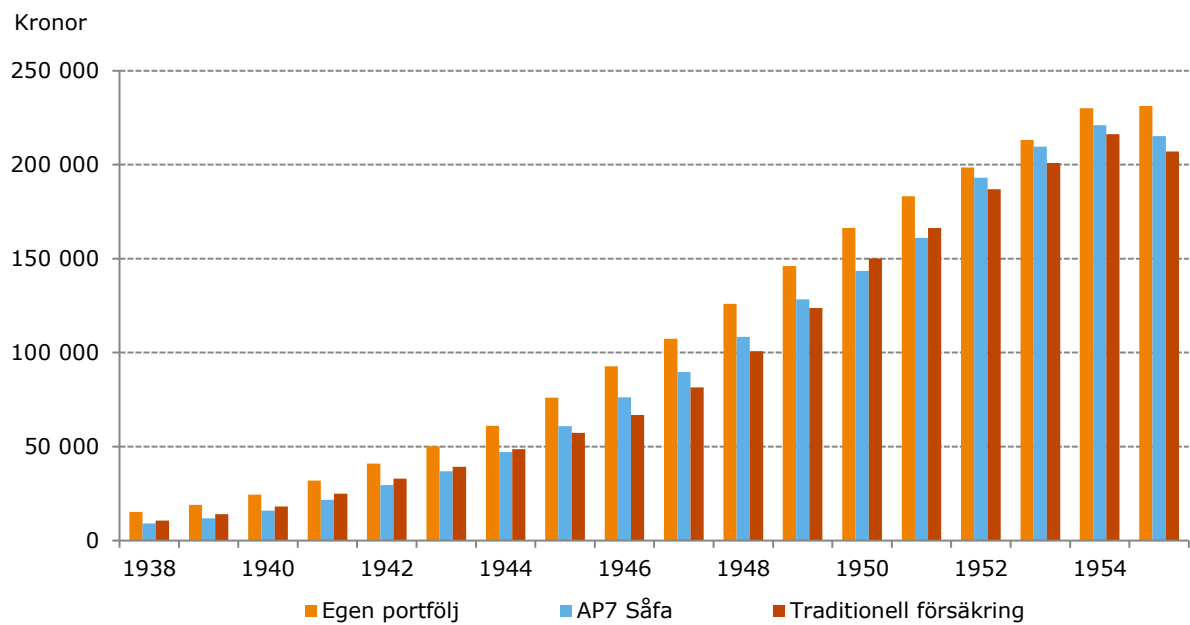
Diagram 6.1 visar att den genomsnittliga behållningen är högre för yngre pensionärer jämfört med äldre pensionärer. Den främsta förklaringen till denna skillnad är att pensionärer omfattas av det nya pensionssystemet i olika omfattning och att det därmed har avsatts olika mycket till premiepensionen. För pensionärer födda 1938 har det avsatts 0,5 procent av pensionsunderlaget medan motsvarande andel för de som är födda 1946 är 1,5 procent. Personer födda 1954 eller senare ingår helt i det nya pensionssystemet och för dem avsätts 2,5 procent av pensionsunderlaget till premiepension. Antalet år med intjänande är dessutom fler för de yngre pensionärerna.

En annan förklaring till att yngre pensionärer har högre kontobehållning, är att de äldre har fått utbetalningar från sina pensionskonton i större utsträckning än de yngre. I sammanhanget kan det också nämnas att kontobehållningen påverkas av vid vilken ålder pensionsuttaget påbörjas. Den som ansöker om pension vid 61 får av förklarliga skäl mindre kvar på sitt konto jämfört med den som påbörjar sitt pensionsuttag vid 67 års ålder, givet storleken på pensionsuttaget.

Av diagram 6.1 framgår även att pensionärer med fondförsäkring och egen portfölj genomgående har högre behållning på sina konton.

Diagram 6.1

Genomsnittlig behållning på kontot för pensionärer med egen portfölj, AP7 Såfa respektive traditionell försäkring efter födelseår vid utgången av 2017

Anmärkning: Pensionärer födda 1952 fyllde 65 år under 2017. De som är födda senare tar alltså ut pension före 65 års ålder.

Värdeutveckling för pensionärerna

Följande avsnitt om värdeutveckling består av två delar. Den första delen beskriver värdeutvecklingen för pensionärerna under år 2017, medan den senare delen visar värdeutvecklingen sedan starten av premiepensionssystemet 1995 och fram till slutet av 2017.

Utvecklingen av premiepensionskontots saldo för pensionärer med fondförsäkring beror på de pensionsrätter som eventuellt fortfarande betalats in från arbetsinkomster, räntan på preliminära pensionsrätter, avkastningen på pensionärens fonder, avgiften till Pensionsmyndigheten, fondavgiften, rabatten på fondavgiften samt arvsvinster. Värdeutvecklingen redovisas i form av kapitalviktad avkastning, dvs. internränta. Internräntan kan jämföras med den ränta som skulle ha genererat behållningen på premiepensionskontot om motsvarande belopp av intjänade pensionsrätter istället hade placerats på ett bankkonto. En närmare beskrivning av måttet för värdeutveckling finns i bilaga 2.

Avkastningen för den traditionella försäkringen räknas även ut i form av en återbäringsränta. Denna ränta kan förändras vid varje månadsskifte beroende på hur väl det förvaltade kapitalet i försäkringen utvecklas. Pensionärerna är dock garanterade ett lägsta pensionsbelopp.

Värdeutvecklingen för pensionärerna under 2017

Plus 9,4 procent i fondförsäkring

Uppgången på de finansiella aktiemarknaderna under 2017 fick en positiv påverkan på värdeutvecklingen av fondförsäkringen för pensionärerna. Under 2017 var den genomsnittliga värdeutvecklingen 9,4 (9,1) procent, se tabell 7.1. Pensionärer med egen portfölj hade något högre värdeutveckling än pensionärer med AP7 Såfa. Pensionärer med egen portfölj hade en genomsnittlig värdeutveckling på 10,2 procent under 2017 och pensionärer med AP7 Såfa hade en värdeutveckling på 9,7 procent, en skillnad på 0,7 procentenheter.

Plus 6,3 procent i traditionell försäkring

Tabell 7.1 visar att de som hade traditionell försäkringen under 2017 hade en lägre värdeutveckling jämfört med fondförsäkring. Värdeutvecklingen i traditionell försäkring beror på återbäringsräntan. Under 2017 var den genomsnittliga återbäringsränta 5,0 (5,0) procent. Vid årsskiftet var återbäringsräntan 6,0 procent.

Värdeutvecklingen på tillgångarna i traditionell försäkring 6,14 procent

Avkastningen på tillgångarna i den traditionella försäkringen blev under året 6,14 (10,47) procent och hamnade därmed 2,67 procentenheter högre än jämförelseindex på 3,47 procent. Till den positiva utvecklingen i portföljen bidrog i första hand god värdeutveckling i den globala aktieportföljen. Resultatet blev plus 13,12 procent medan resultatet i ränteportföljen och Kammarkollegiets långräntekonsortium blev 2,13 procent. Värdet på de totala tillgångarna i den traditionella försäkringen uppgick till 30,7 miljarder kronor

vid utgången av 2016. Vid motsvarande tidpunkt föregående år var värdet 26,0 miljarder kronor

Tabell 7.1

Genomsnittlig värdeutveckling (internränta) under 2017, procent

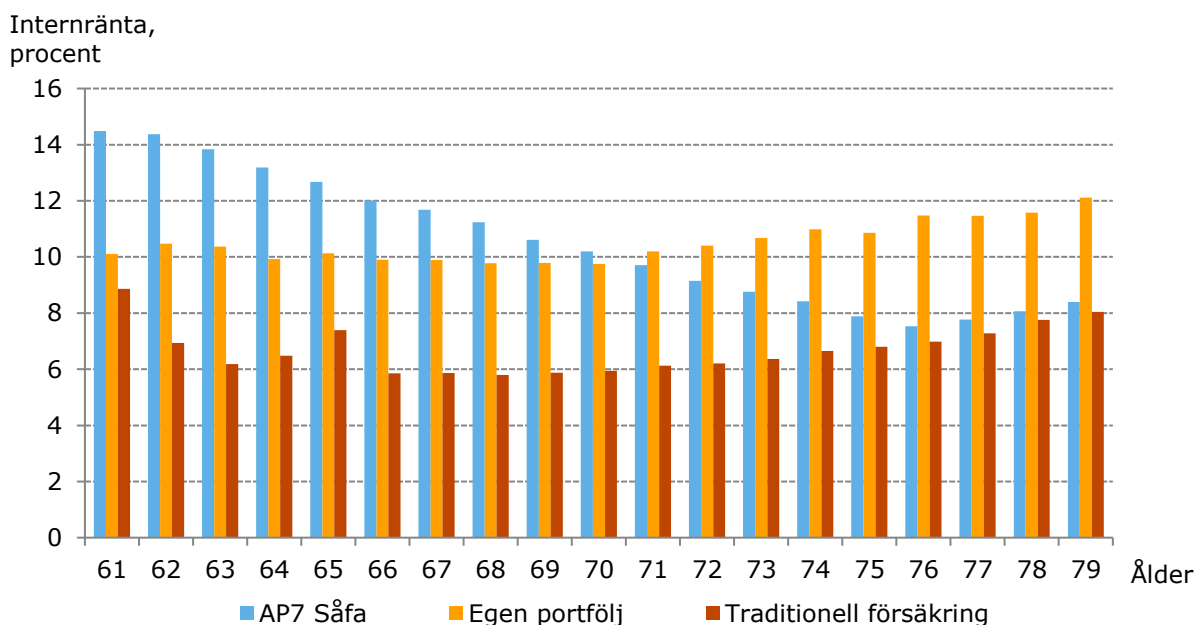
	Samtliga	Fond-försäkring	Egen portfölj	AP7 Såfa	Traditionell försäkring
Alla	9,4	10,2	10,4	9,7	6,3
Kvinnor	9,2	10,0	10,1	9,6	6,4
Män	9,6	10,4	10,1	9,7	6,2

Värdeutvecklingen beroende på ålder

I diagram 7.1 visas den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen efter ålder. Av diagrammet framgår det att värdeutvecklingen har varit bäst för yngre pensionärer AP7 Såfa och äldre pensionärer med egen portfölj under 2017. För pensionärer med egen portfölj stiger värdeutvecklingen med stigande ålder. Det är en konsekvens av att många äldre pensionärer med egen portfölj har en högre andel aktier i portföljen. För pensionärer med AP7 Såfa är värdeutvecklingen den omvända. Här sjunker värdeutvecklingen med stigande ålder och det bero på den generationsprofil som AP7 Såfa är inbyggd i förvaltningen. Andelen aktier sjunker med stigande ålder och i motsvarande grad stiger räntedelen.

Diagram 7.1

Genomsnittlig värdeutveckling under 2017

Värdeutveckling för pensionärerna sedan start

Plus 6,1 procent i värdeutveckling i fondförsäkring sedan start

Den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen av pensionsmedlen placerade i fondförsäkring var 6,1 procent¹⁵. Motsvarande siffra för 2016 var 6,1 procent.

Skillnaden i värdeutveckling under 2017 mellan pensionärer med egen portfölj och pensionärer med AP7 Såfa var marginell som vi såg i föregående avsnitt. Det medför att skillnaden i värdeutveckling mellan pensionärer med egen portfölj och pensionärer med AP7 Såfa är fortsatt liten. Skillnaden är 0,1 procentenheter, se tabell 7.

Plus 5,3 procent i värdeutveckling i traditionell försäkring sedan start

Den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen (internräntan) för pensionärer med traditionell försäkring har sedan start varit 5,3 procent.

Värdeutvecklingen i fondförsäkring är därmed något högre jämfört med traditionell försäkring. Skälet till den högre värdeutvecklingen i fondförsäkring sedan start är god värdeutvecklingen i fondförsäkringen under de senaste åren. Att skillnaden inte är större beror också på att fallande räntor under perioden har gett värdeökningar i ränteportföljen inom den traditionella försäkringen.

Tabell 7.2

Genomsnittlig värdeutveckling (internränta) per år under perioden 1995–2017 för pensionärer med egen vald portfölj, AP7 Såfa eller traditionell försäkring, procent

	Samtliga	Fond- försäkring	Egen portfölj	AP7 Såfa	Traditionell försäkring
Alla	6,1	6,3	6,3	6,4	5,3
Kvinnor	6,1	6,2	6,2	6,4	5,3
Män	6,2	6,4	6,3	6,5	5,3

I diagram 7.2 visas fördelningen av genomsnittlig årlig internränta med ett histogram för alla pensionärer. I histogrammet visas pensionärer egen portfölj med orange färg, AP7 Såfa med blå färg och traditionell försäkring med röd färg. I det lila fältet överlappar pensionssparare med AP7 Såfa och traditionell försäkring varandra.

Alla tre grupperna av pensionärer är tämligen jämt fördelade runt 5-6 procent i värdeutveckling. Störst spridning har pensionärer med egen portfölj. 90 procent ligger i intervallet 3,2–9,6 procent, en spridning med 6,4 procentenheter. Minst spridning har pensionärer med AP7 Såfa. 90 procent ligger i intervallet 4,5–8,5 procent med en spridning på 4,1 procentenheter. Pensionärer med traditionell försäkring ligger till 90 procent i intervallet 3,3–7,7 procent, spridning 4,4 procentenheter.

¹⁵ De som är pensionärer 2017 var pensionssparare 1995.

Diagram 7.2

Histogram, värdeutveckling sedan start för AP7 Såfa, egen portfölj och traditionell försäkring

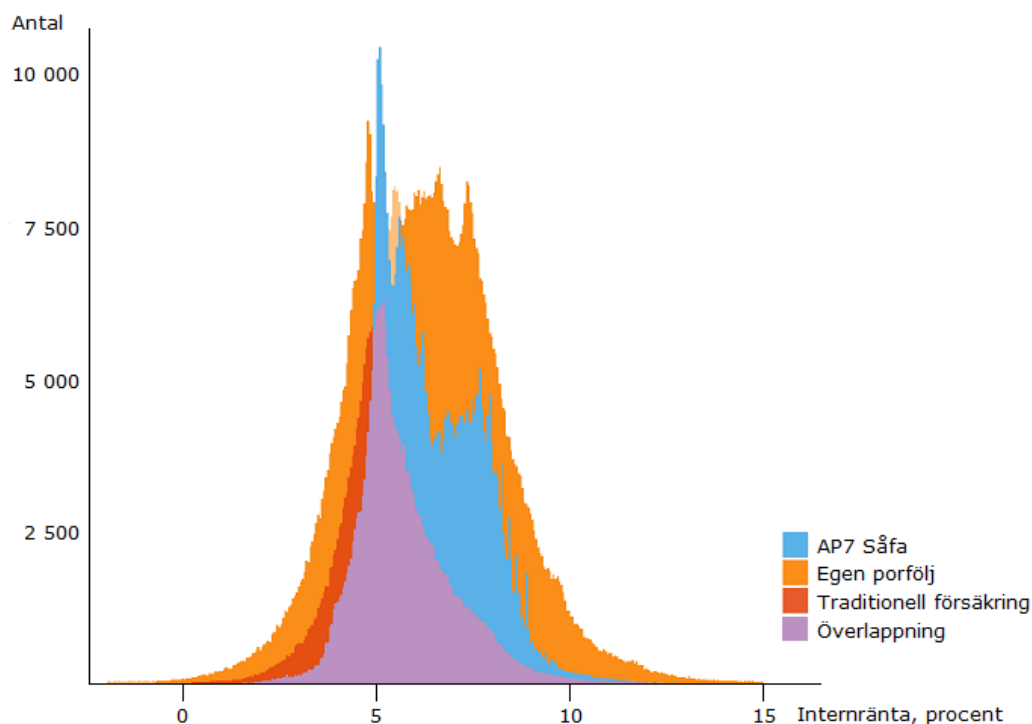
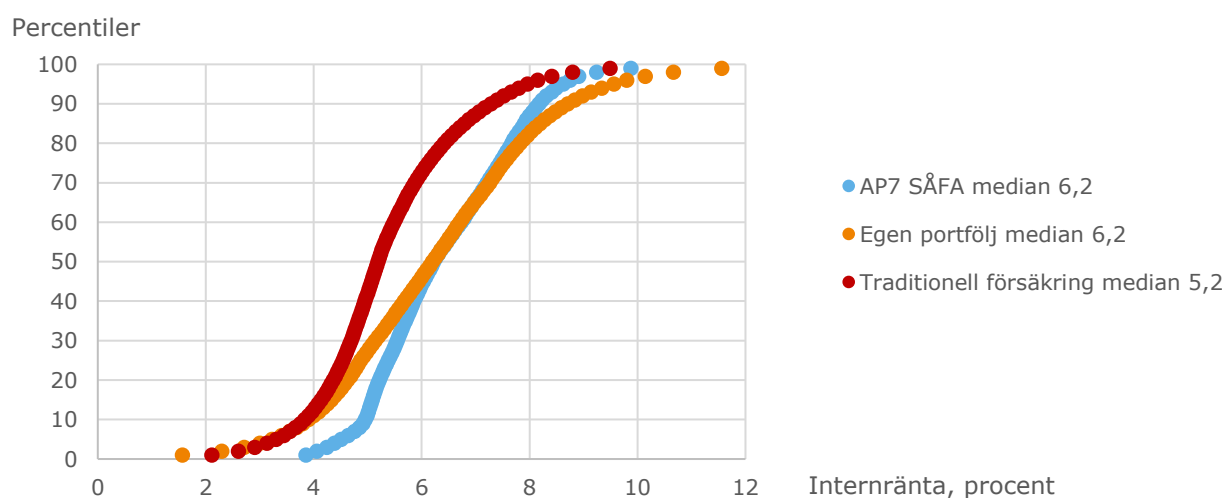

Diagram 7.3 visar samma grupper av pensionärer som i diagram 7.2. Även här framgår det pensionärer med AP7 Såfa har en mindre spridning. Högst värdeutvecklingen har pensionärer med egen portfölj. Den översta percentilen har haft en värdeutveckling på 11,6 procent.

Diagram 7.3

Värdeutveckling sedan start efter percentiler, AP7 Såfa, egen portfölj och traditionell försäkring

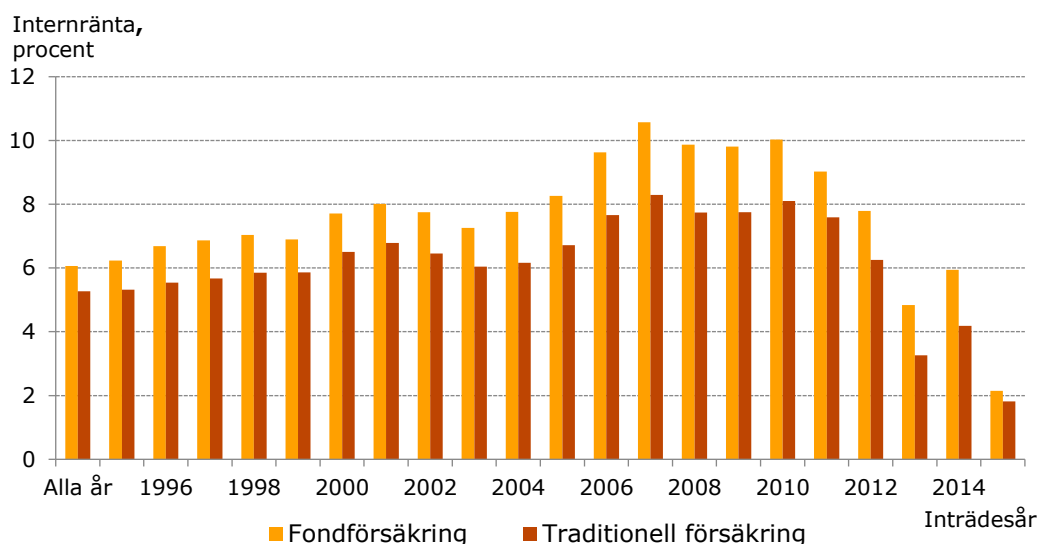
Värdeutvecklingen beroende på inträdesår

I diagram 7.4 visas den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen efter inträdesår. Det framgår att värdeutvecklingen har varit positiv, både för dem med fondförsäkring och för dem med traditionell försäkring. Bäst har det gått för pensionärer som kom in i systemet under perioden 2006 – 2011.

De två staplarna längst till vänster i diagram 7.4 visar värdeutvecklingen för alla inträdesår. I genomsnitt har värdeutvecklingen varit bäst för dem som har haft sina pensionsmedel placerade i fondförsäkring. För dem har den årliga värdeutvecklingen varit 6,3 procent medan pensionärer med traditionell försäkring har haft en årlig värdeutveckling på 5,4 procent.

Diagram 7.4

Genomsnittlig värdeutveckling (internränta) per år för pensionärer med fondförsäkring respektive traditionell försäkring efter inträdesår, nominellt och reallt

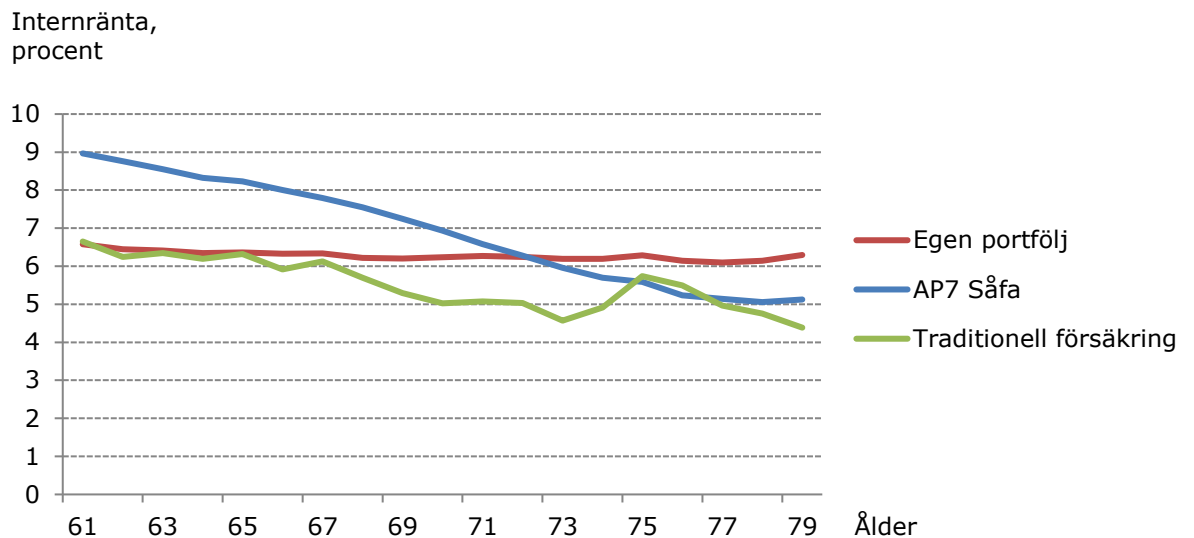

Värdeutvecklingen beroende på ålder

I diagram 7.5 visas värdeutvecklingen för varje ålder mellan 61 år och 79 år. Högst värdeutveckling sedan start hade yngre pensionärer med kapitalet placerat i AP7 Såfa. Efter 72 års ålder är det pensionärer med egen portfölj som har haft bäst värdeutveckling. Som tidigare nämnts är det förändringen i aktieandel i AP7 Såfa som gör att värdeutvecklingen sjunker med stigande ålder. Pensionärer med egen portfölj behåller sin höga andel aktier och det medför en bättre värdeutveckling med stigande ålder jämfört med AP7 Såfa.

Diagram 7.5

Värdeutveckling sedan start för AP7 Såfa, egen portfölj och traditionell försäkring efter ålder

Pensionärernas aktivitet

I följande avsnitt beskrivs pensionärernas aktivitet med avseende på portföljval vid inträdet och antal fondbyten.

Andel med egen portfölj respektive AP7 Såfa

55 procent av pensionärerna har egen vald portfölj

I slutet av 2017 hade 55 procent av pensionärerna sina pensionsmedel placerade i egen portfölj medan 25 procent hade pengarna placerade i AP7 Såfa. 20 procent hade valt traditionell försäkring. Fördelningen av pensionärer mellan fondförsäkring och traditionell försäkring har varit tämligen stabil över tid. Andel med fondförsäkring har legat runt 80 procent.

Antal fondbyten efter inträdesåret

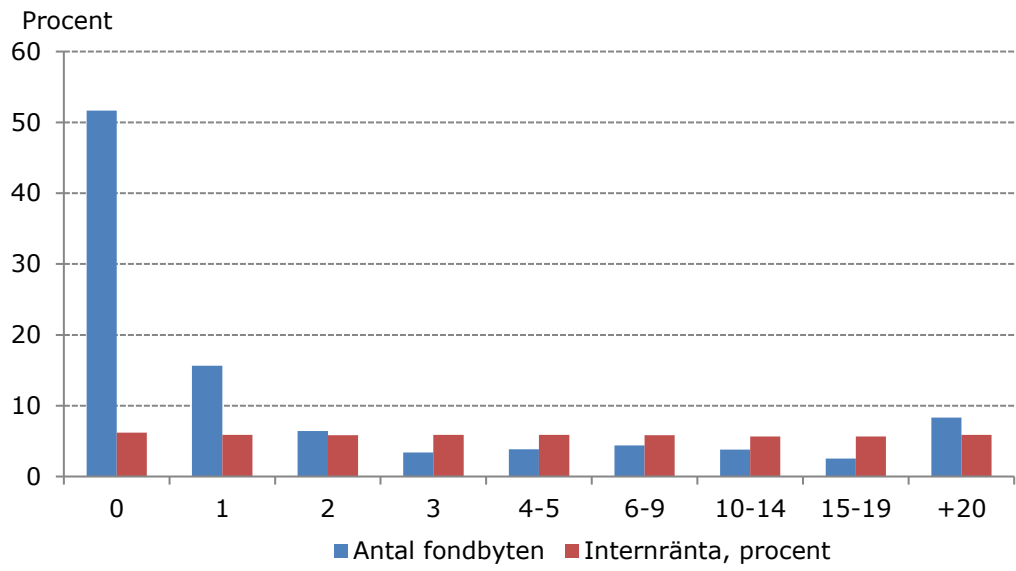
Låg aktivitet bland pensionärer med egen portfölj

Av de pensionärer som valde att placera sina pensionsmedel i en egen portfölj vid inträdet i premiepensionssystemet hade 52 procent inte gjort något fondbyte, se diagram 8.1. 16 procent hade gjort ett fondbyte sedan inträdet. De mest aktiva pensionärerna med fler än 10 fondbyten sedan inträdet utgjorde knappt 15 procent. Totalt är det drygt 1 030 000 pensionärer som förvaltar en egen portfölj.

Värdeutveckling mätt som internränta är tämligen lika, oberoende av aktivitet i form av fondbyten. Värdeutveckling ligger runt 5,8 procent för de flesta intervall.

Diagram 8.1

Andel pensionärer med egen portfölj och internränta efter antal gjorda fondbyten sedan inträdet och fram till slutet av 2017

Pensionsuttagen

I det följande avsnittet redovisas uttag av premiepension. Premiepension kan tidigast tas ut från 61 års ålder, däremot finns det ingen övre åldersgräns för när uttagen senast måste påbörjas. Pensionären kan välja att ta ut enbart premiepension eller kombinera den med uttag av inkomstpensionen.

80 procent tar ut premiepension vid 65

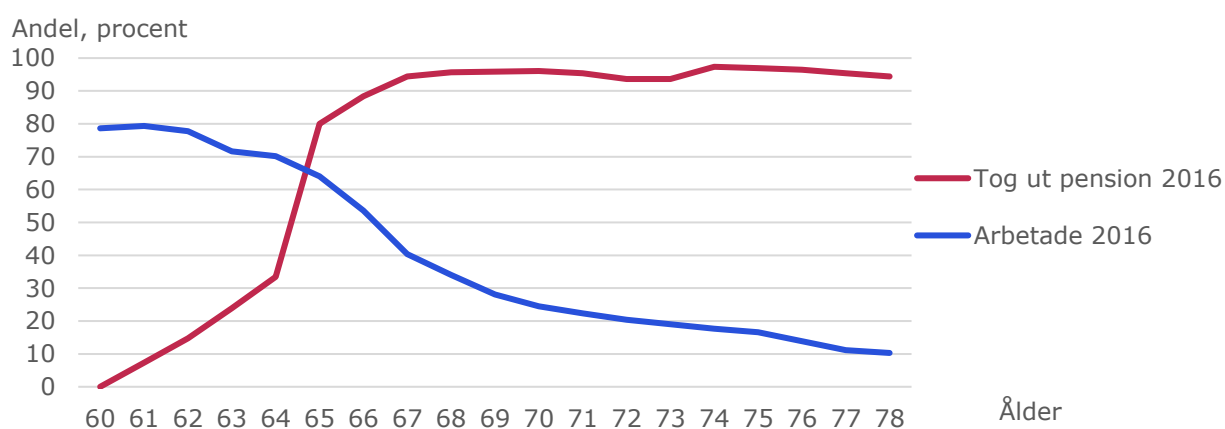
De flesta väljer att påbörja sitt uttag av premiepensionen senast vid 65 års ålder. Diagram 9.1 visar situation för år 2016. Andelen som tar ut pension är då 80 procent. Samtidigt var det 64 procent av individerna som arbetade och hade en inkomst vid 65 års ålder.

En relativt stor andel väljer även att ta ut premiepensionen innan 65 års ålder. I åldrarna 61-64 är det knappt 20 procent som har påbörjat uttag av premiepensionen. Av 64-åringarna har 34 procent valt att påbörja uttag av premiepension.

Av diagrammet kan man även konstatera att det finns ett antal individer som har valt att inte påbörja uttag av premiepension trots att de har fyllt 70 år. Totalt är det ungefär 40 000 individer som är 70 år eller äldre och som inte tar ut någon premiepension.

Diagram 9.1

Fördelning av personer som hade arbetsinkomst och pensionärer efter ålder under 2016

Anmärkning: Uppgift om både pensionsuttag och arbetsinkomst gäller för 2016 beroende på att uppgift om arbetsinkomst saknas för 2017.

De flesta tar ut hela det årliga pensionsbeloppet

Den som vill ta ut sin premiepension kan välja mellan de fyra uttagsnivåerna 25, 50, 75 respektive 100 procent. Pensionären kan ändra uttagsnivån och även avbryta uttagen. De flesta, närmare 99 procent av pensionärerna tar ut hela pensionen, se tabell 9.1. I rapporten definieras en pensionär som en individ som tar ut pension med en fastställd uttagsnivå över 0 procent. Om uttagsnivån är noll är individen enligt definitionen pensionssparare.

Den som väljer att ta ut premiepensionen kan samtidigt fortsätta förvärvsarbete och tjäna in nya pensionsrätter.

Tabell 9.1

Andel pensionärer efter uttagsnivå, månatligt uttag av premiepension samt kapital i premiepensionen vid utgången av 2017

Uttagsnivå, procent	Pensionärer, andel i procent	Månatlig utbetalning, kronor	Kapital, kronor
25	0,7	270	244 000
50	0,4	480	212 000
75	0,1	710	204 000
100	98,8	530	102 000

530 kronor i månaden i genomsnittlig premiepension

Beloppen som tas ut i premiepension är än så länge blygsamma och det beror på att det nya pensionsystemet inte har fasats in fullt ut. I genomsnitt får en pensionär 6 380 kronor per år i premiepension vilket motsvarar 530 kronor i månaden. Pensionärer med fondförsäkring hade i genomsnitt 10 kronor mer i månaden, 480 kronor jämfört med 470 kronor för pensionärer med traditionell försäkring. Den högsta pensionsutbetalningen av premiepension under 2017 var

4 984 kronor i månaden.

65-åriga pensionärer

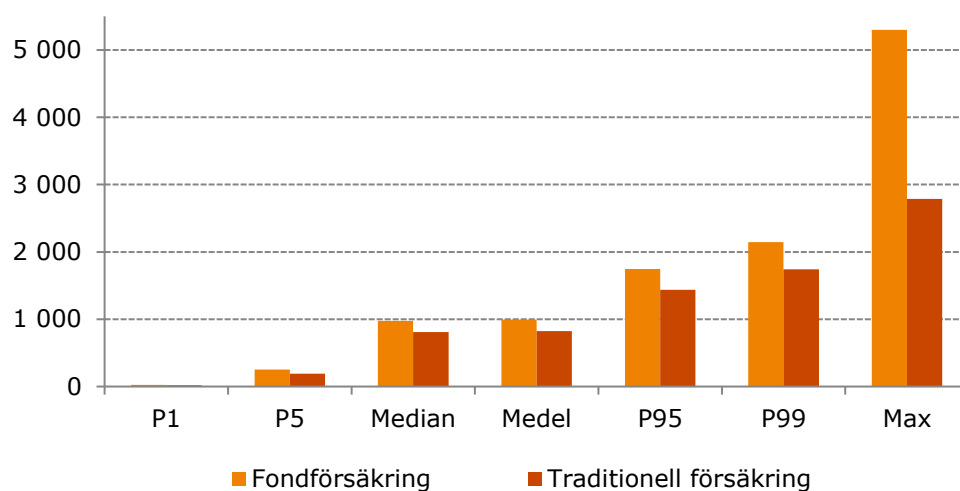
I diagram 9.2 visas månatliga pensionsutbetalningar i premiepensionen med några vanliga statistiska mått för pensionärer födda 1952. Det är den yngsta åldersgruppen av pensionärer där den största delen i den egna åldersgruppen har börjat ta ut pension. Genomsnittlig pensionsutbetalning för en pensionär som är född 1952 är 990 kronor i månaden för en pensionär med fondförsäkring och 820 kronor för en pensionär med traditionell försäkring.

Högsta pensionsutbetalningen är 5 300 kronor i månaden för en pensionär med fondförsäkring.

Diagram 9.2

Månatliga pensionsutbetalningar i premiepensionen för 1:a, 5:e, 95:e, 99:e percentilen, median, medel och max, födelseår 1952

Kronor

Anmärkning: I diagram 9.1 syns inga staplar för 1:a percentilen. Orsaken är att beloppen är för små för att synas i förhållande till den maximala utbetalningen på 5 300 kronor.

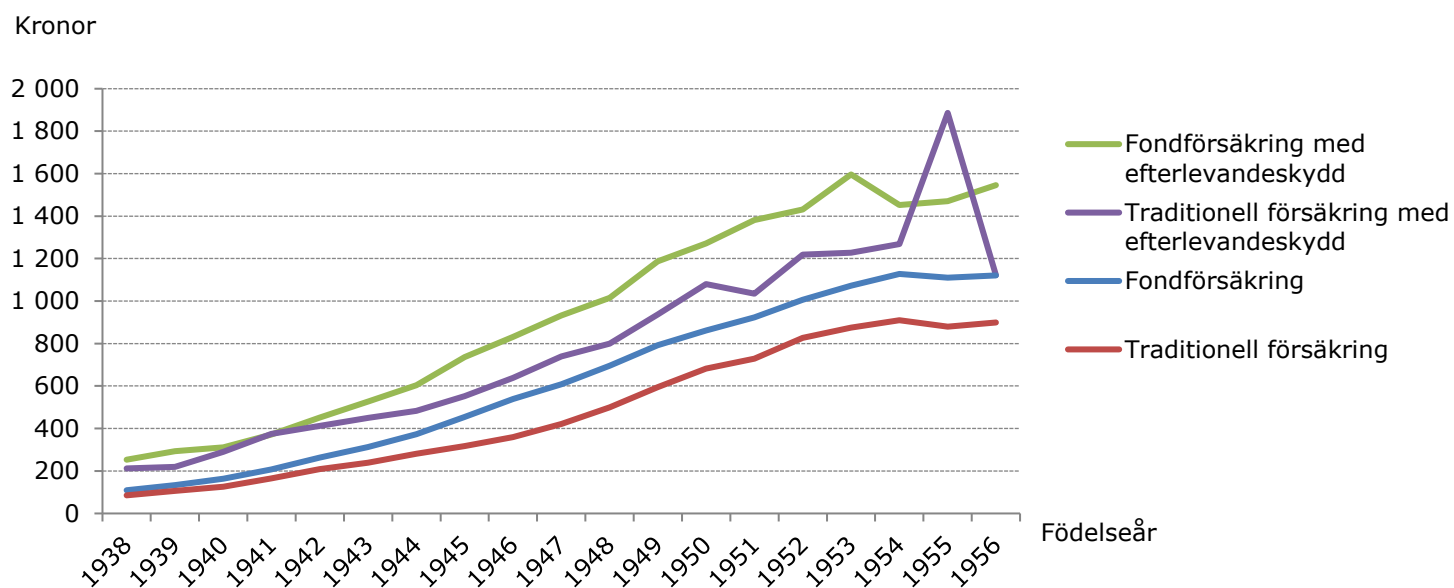
I diagram 9.3 visas den månatliga utbetalningen av premiepension för de som tar ut det årliga beloppet vid uttagsnivå 100 procent. Det framgår att yngre pensionärer får högre genomsnittlig pension utbetald och det gäller både för pensionärer med fondförsäkring och för pensionärer med traditionell försäkring. För pensionärer som är födda 1952 dvs. pensionärer som fyllde 65 år under 2017 skiljer det 180 kronor i månatlig utbetald pension mellan fondförsäkring och traditionell försäkring.

I diagrammet är de olika försäkringsformerna även uppdelat på pensionärer med och utan efterlevandeskydd. Totalt är det drygt 270 000 pensionärer som har valt efterlevandeskydd i samband med pensionering. Vid årsskiftet utbetalades efterlevandeskydd till drygt 23 000 pensionärer. För årskull 1955 kan man notera en hög genomsnittlig pensionsutbetalning för pensionärer med traditionell försäkring och efterlevandeskydd. Antalet pensionärer i den aktuella gruppen är litet och enstaka höga pensioner får stor påverkan på genomsnittet.

Skillnaden i pension mellan födelseåren beror i först hand på infasningen av pensionssystemet. Infasningen berör alla med födelseår mellan 1938 och 1953. Personer födda 1938 har 4/20-delar i det nya pensionssystemet medan personer födda 1953 har 19/20-delar i det nya pensionssystemet. Pensionssparare födda 1954 är den första årskull som har hela sin pension i det nya pensionssystemet. Det gäller både inkomstpensionen och premiepensionen. Årskullarna födda före 1953 har även tilläggspension.

Diagram 9.3

Månatlig utbetald premiepension 2017 för pensionärer med uttagsnivå 100 procent, genomsnittliga belopp, fondförsäkring, traditionell försäkring, med och utan efterlevandeskydd

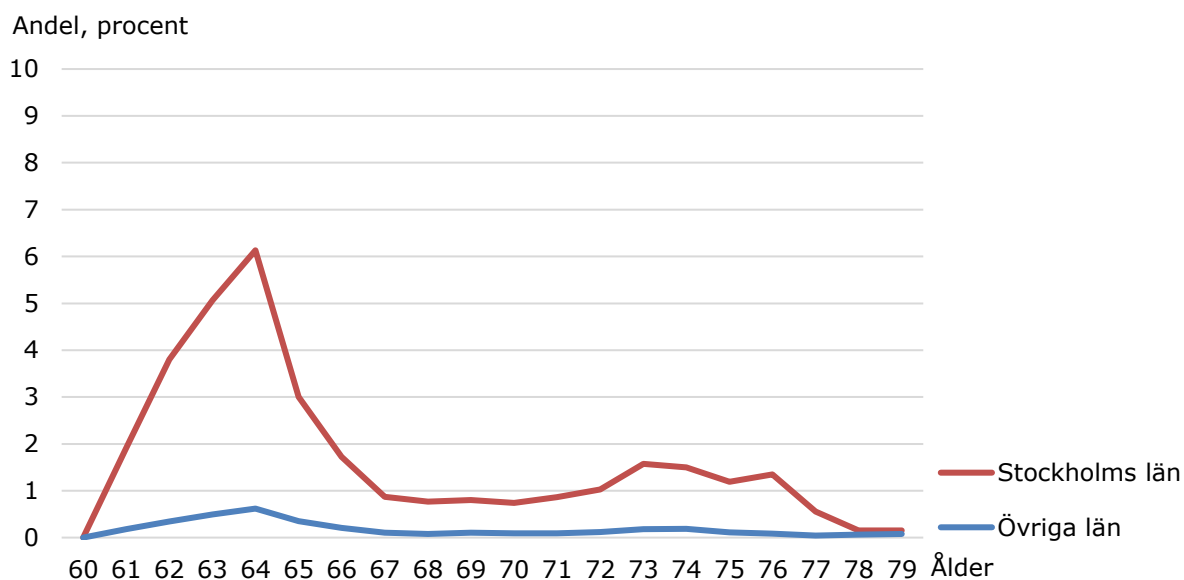
SL-pensionärer?

Personer bosatta i Stockholm och som tar ut pension innan 65 års ålder benämns ibland SL-pensionärer. Benämningen SL-pensionärer kommer sig av att dessa personer antas vilja ta del av rabatten som lokaltrafiken i Stockholm erbjuder pensionärer. De väljer då att ta ut premiepension som är en liten del av den allmänna pensionen.

Diagram 9.4 visar att pensionärer i Stockholms län väljer att ta ut en låg andel av premiepensionen högre utsträckning jämfört med pensionärer i övriga län. Vid 64 års ålder är det drygt 6 procent som tar ut 25 procent av premiepensionen. Motsvarande siffra vid 64 års ålder för övriga län är knappt en procent.

Diagram 9.4

Andel som tar ut pension vid nivån 25 procent, ålder

[Text]

Bilagor

Bilaga 1 Data

Beskrivning av data

Denna rapport baseras på data som genererats från Pensionsmyndighetens databaser Pluto och Pedal. Pluto innehåller individspecifik information om

pensionsspararnas och pensionärernas pensionsrätter samt premiepensionsportfölj, inklusive de transaktioner och den handel som sker med fonder.

Beskrivningen av pensionsspararna och pensionärerna grundas i huvudsak på data från hela populationen i premiepensionssystemet.

Undantagna är avsnitten 4.1 och 6.1 som handlar om värdeutvecklingen under 2017 för pensionssparare respektive pensionärer. I dessa avsnitt utgör dataunderlaget ett slumpmässigt urval. Urvalet består av alla individer som ingår i premiepensionssystemet under 2017 och är födda den 10:e varje månad. Urvalet utgör drygt tre procent av den population som omfattas av premiepensionssystemet 2017. Pensionssparare och pensionärer som avlider under året ingår inte i rapporten. Urvalet består av 230 000 individer, fördelat på 180 000 pensionssparare och 40 000 pensionärer.

Om inget annat anges i rapporten är det data per den 31 december år 2017 som presenteras. Synonymer för denna tidpunkt är ”vid utgången av 2017” och ”i slutet av 2017”. De siffror som anges inom parentes avser motsvarande uppgifter för 2016.

Bilaga 2 Avkastningsmått

Avkastningsmått för fondförsäkringen

De premiepensionsmedel som avsätts för pensionsspararen varje månad förvaltas tillfälligt av Pensionsmyndigheten fram till dess att pensionsmedlen placeras på spararens premiepensionskonto. Denna placering sker en gång per år och då fördelas medlen efter den senast valda fördelningen av fonder i premiepensionsportföljen. Avkastningen på pensionsmedlen beror inledningsvis på utfallet av den tillfälliga förvaltningen men på sikt är det avkastningen i fondförsäkringen som har den avgörande betydelsen. De avgifter som betalas till Pensionsmyndigheten och fondförvaltare samt den rabatt som ges på förvaltningsavgiften påverkar också avkastningen.

När det sker ett kapitalflöde på premiepensionskontot är det inte tillräckligt att jämföra ett ingående och utgående portföljvärde för att mäta avkastningen. Det beror på att det utgående portföljvärdet inte bara påverkas av marknadsvärdering utan även av fortsatta in- och utbetalningar. För att ge en korrekt beskrivning av hur avkastningen på premiepensionsplaceringen har utvecklats under flera perioder behöver avkastningen vägas samman på något sätt. De allmänt vedertagna mått som används i rapporten är tidsviktad avkastning och kapitalviktad avkastning. Tidsviktad avkastning mäter hur avkastningen har utvecklats för fonden medan kapitalviktad avkastning visar avkastningen för pensionsspararen. Nedan följer en förenklad beskrivning av de två måtten.

En mer utförligare beskrivning av de olika måtten finns i handboken ”Det allmänna pensionssystemets värdeutveckling”.

<http://www.pensionsmyndigheten.se/FondManadsstatistik.html>

Tidsviktad avkastning

För att mäta avkastningen för en fond används tidsviktad avkastning. Måttet rensar bort effekterna av in- och utflöden av kapital, det vill säga huruvida det har kommit in nya pensionsrätter eller att det har betalats ut avgifter inverkar inte på den framräknade avkastningen. Tidsviktad avkastning mäter alltså avkastningen för en insatt krona under en viss tidsperiod.

När tidsviktad avkastning beräknas för en period vägs avkastningen för delperioderna samman med lika vikter. En delperiod utgörs av tiden mellan två kassaflöden. Ekvation (1) beskriver den tidsvägda avkastningen:

$$R_t = \left(\prod_{t=0}^T \frac{MV_{t+1}}{MV_t + C_t} \right) - 1 \quad (1)$$

där

R_t	Värdeutveckling
t	Antalet dagar sedan starttidpunkt
T	Sluttidpunkt
MV_t	Marknadsvärdet vid tidpunkten t
C_t	Transaktion (kassaflöde) vid tidpunkten t

Tidsviktad avkastning kan användas för rättvisande jämförelser av avkastningen mellan fonder där fondförvaltare inte kan avsätta mer kapital vid goda avkastningsförhållanden eller omvänt. Måttet kan även användas för att jämföra med relevanta marknadsindex eller med andra förvaltares avkastning.

I premiepensionssystemet kan inte pensionsspararen fritt bestämma in- eller utflödet av kapital till premiepensionskontot. Däremot avgör spararen om och när de placerade pensionsmedlen ska föras över till en annan fond. Fondbolagen har inget inflytande över kapitalflödet i fonden.

Exempel:

$T = 2016-01-01$

$t = 2016-12-31$

$MV_t = 100$ kr

$C_t = 10$ kr

$MV_{t+1} = 121$

$$R_t = 121 \frac{121}{(100+10)} \text{ ger att } R_t = 1,10$$

Värdeutvecklingen för fonden har alltså varit 10 procent under 2017.

Kapitalviktad avkastning

När värdeutvecklingen på pensionsspararens premiepension mäts används kapitalviktad avkastning, det vill säga en internränta tas fram. Internräntan kan i detta fall jämföras med den ränta som skulle ha genererat behållningen på pensionskontot om motsvarande belopp av intjänade pensionsrätter istället hade placerats på ett bankkonto.

Kapitalviktad avkastning tar hänsyn till kapitalflödet på premiepensionskontot genom att väga samman avkastningen med det pensionsbelopp som finns på kontot under motsvarande period. Det innebär att avkastningen under perioder där det förvaltade kapitalet varit stort väger tyngre i beräkningen än avkastningen under perioder då kapitalet varit litet. De kapitalflöden som påverkar kapitalviktad avkastning är inbetalade pensionsrätter, räntan på de preliminära pensionsrätterna, avkastningen på fonderna i portföljen, administrationsavgiften till Pensionsmyndigheten, förvaltningsavgiften till fondbolagen, rabatten på förvaltningsavgiften, arvsvinster samt pensionsutbetalningar.

Notera att pensionssparare som valt samma fond men haft olika kapitalflöden på sina konton, t ex i form av pensionsavsättningar, kommer att uppvisa olika kapitalviktad avkastning fast de har placerat sitt kapital i samma fond. Den kapitalvägda avkastningen kan därför inte användas för att jämföra sparare som investerat i samma fond.

När kapitalviktad avkastning beräknas söks den så kallade internräntan. Internräntan är den diskonteringsränta som resulterar i att nuvärdet av alla kassaflöden, inklusive portföljens utgående värde, precis motsvarar portföljens ingående värde. Ekvation (2) beskriver kapitalviktad avkastning.

För att beräkna internräntan krävs kännedom om (1) utgående portföljvärde (marknadsvärde), (2) alla kassaflöden till och från portföljen, samt (3) tidpunkten för dessa kassaflöden.

Internräntan r i årstakt är den ränta som uppfyller följande relation:

$$\sum_{t=0}^T \frac{C_t}{(1+r)^{\frac{t}{365}}} = 0 \quad (2)$$

r Internräntan under perioden uttryckt i årstakt

t Antalet dagar sedan starttidpunkten

C_t Transaktion (kassaflöde) vid tidpunkten t

C_T Slutvärdet, det vill säga kontovärdet per dagen värderingen görs

där,

internräntan kan sägas ta fram den "bankkontoränta" som, givet insättningar och uttag, resulterat i aktuellt slutvärde.

Bilaga 3 Marknadsvärde, internränta

Pensionsspararnas kontovärde och internränta per ålder

Tabell över pensionsspararnas kontovärde och internränta per ålder fördelat på AP7 Såfa, Egen portfölj, kvinnor och män

Ålder	Marknadsvärde				Internränta, procent			
	AP7 Såfa		Egen portfölj		AP7 Såfa		Egen portfölj	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
18	1 900	2 000	1 800	3 200	3,4	3,6	2,4	1,9
19	2 400	2 400	2 200	2 600	3,5	3,7	2,7	2,5
20	3 900	4 100	4 600	4 700	3,1	3,0	2,5	2,4
21	6 400	7 000	8 200	8 200	3,9	3,4	3,1	2,8
22	9 400	10 500	11 900	13 100	5,9	5,4	4,7	4,5
23	12 800	14 800	16 700	19 600	7,4	6,8	6,0	5,7
24	17 200	20 100	22 400	26 500	8,8	8,2	7,3	7,0
25	22 900	27 500	29 200	36 800	10,1	9,6	8,3	8,1
26	29 800	35 900	37 900	46 900	11,0	10,7	8,8	8,5
27	36 600	43 800	45 700	56 300	11,5	11,2	8,9	8,6
28	44 200	52 500	54 500	68 100	11,7	11,5	8,7	8,4
29	53 300	62 800	65 500	80 900	11,9	11,7	8,6	8,4
30	61 700	72 000	75 100	93 300	11,8	11,7	8,4	8,4
31	69 100	80 000	84 600	104 000	11,6	11,6	8,1	8,1
32	76 400	88 200	93 200	114 800	11,3	11,4	7,8	7,9
33	84 600	95 300	103 700	125 700	11,2	11,2	7,7	7,8
34	94 900	105 200	115 300	139 400	11,1	11,1	7,7	7,7
35	104 100	116 100	127 900	153 600	11,0	11,0	7,7	7,7
36	116 600	129 900	141 700	168 400	10,9	11,0	7,6	7,7
37	124 900	138 300	153 500	184 000	10,8	10,9	7,6	7,6
38	128 500	141 900	167 500	200 400	10,7	10,8	7,5	7,6
39	129 800	143 100	179 200	215 600	10,6	10,7	7,4	7,5
40	137 000	149 200	190 900	228 600	10,5	10,5	7,3	7,4
41	144 500	157 900	203 400	242 900	10,4	10,4	7,2	7,3
42	150 700	166 600	215 600	257 500	10,3	10,3	7,1	7,1
43	157 600	175 900	225 400	269 600	10,1	10,1	7,0	7,1
44	163 700	184 800	232 600	278 000	10,1	10,1	6,9	7,0
45	168 400	187 200	238 600	285 900	10,0	10,0	6,9	6,9
46	176 200	194 100	243 400	292 800	9,9	9,9	6,8	6,8
47	175 400	193 000	246 100	298 300	9,9	9,9	6,8	6,8
48	182 100	202 400	249 400	302 300	9,9	9,9	6,8	6,8

	Marknadsvärde				Internränta, procent			
49	192 500	209 200	250 600	305 200	9,8	9,8	6,7	6,8
50	202 400	220 300	251 000	308 100	9,8	9,7	6,7	6,8
51	208 300	226 500	252 800	308 600	9,8	9,7	6,7	6,7
52	210 900	229 400	252 800	308 300	9,8	9,7	6,7	6,7
53	218 800	231 900	253 300	309 400	9,8	9,8	6,7	6,7
54	219 700	232 700	252 500	309 200	9,8	9,7	6,6	6,7
55	218 700	233 200	251 700	308 000	9,8	9,7	6,6	6,7
56	227 900	238 500	253 000	308 300	9,8	9,7	6,6	6,7
57	224 000	234 800	253 000	307 700	9,8	9,7	6,6	6,6
58	234 200	244 200	251 900	307 300	9,7	9,6	6,5	6,6
59	236 800	246 100	252 900	307 200	9,5	9,5	6,5	6,6
60	238 200	245 000	253 400	307 600	9,4	9,3	6,4	6,5
61	236 600	243 000	253 000	304 500	9,2	9,1	6,4	6,5
62	234 300	238 800	251 900	302 600	8,9	8,9	6,4	6,5
63	228 400	236 400	248 400	297 400	8,7	8,7	6,3	6,5
64	215 900	222 700	231 100	276 600	8,5	8,4	6,3	6,4
65	191 000	198 800	210 600	250 000	8,2	8,2	6,2	6,4
66	167 200	174 500	185 000	220 400	7,9	7,8	6,2	6,3
67	145 900	152 800	163 500	195 400	7,7	7,6	6,2	6,3
68	122 200	131 700	137 200	166 600	7,4	7,2	6,0	6,2
69	99 800	110 700	115 200	142 500	6,9	6,9	5,9	6,1
70	81 200	91 400	97 000	121 000	6,6	6,6	5,9	6,1
71	62 800	73 200	79 400	101 000	6,0	6,0	5,8	6,0
72	51 300	61 700	66 300	85 400	5,8	5,8	5,8	6,0
73	43 100	52 900	55 900	73 300	5,8	5,9	5,9	6,1
74	33 900	42 700	45 400	60 700	5,7	5,7	6,0	6,1
75	25 600	33 500	35 800	48 800	5,7	5,6	6,1	6,3
76	18 600	25 100	27 600	38 500	5,3	5,3	6,0	6,1
77	13 400	19 200	20 700	30 000	5,2	5,2	5,9	6,0
78	9 900	14 900	15 800	24 600	5,1	5,1	5,9	6,2
79	7 300	12 200	12 600	20 000	5,1	5,1	6,0	6,3

[Referenser]

www.pensionsmyndigheten.se